№ 63 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאַווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47 | דינסטאַג, י"א אדר ב' תרפ"ז | 15 marca 1927 r. | צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג.

היינט ווידער רעגירונגס-בעראַטונג אין וואַרשא וועגען ליקווידירען דעם טעקסטיל-שטרייק אין לאָדז.

ריזיגע מיטינגען פון די שטרייקענדע אַרבייטער וועגען אַריינציהען די טראַמוואַיען און עלעקטראַווניע אין שטרייק.

רעגירונגס-קאָנפערענץ וועגן שטרייק

(י) דער בעצירקס-אַרבייטס-אינספּעקטאָר ה' וואַטקיעוויטש האָט געכטען בעקומען אַ טעלעפאָנישע ידיעה פון אַרבייטס-מיניסטעריום, אַז אויף היינט איז פאַרגעזעהן אַ קאָנפערענץ אין וואַרשא, אויף וועלכער דאָס מיניסטעריום וועט בעשליסען, וואָס פאַר אַ שריט אָנצונעמען, אום דעם טעקסטיל-שטרייק צו ליקווידירען.

ריזיגע מיטינגען פון די שטרייקענדע אַרבייטער.

פּראָטעסט געגען דעם, וואָס די אינדוסטריעלער האָבען געהעכערט דעם פּרייז פון סחורות.

(י) געכטען זיינען אין לאָדז פאַרגעקומען 3 גרויסע מיטינגען: אין פילהאַרמאָניע-זאַל, טעאַטער „סקאַלא" און אין קינא „קאָלאָסעאום".

מיט רעדעס זיינען אַרויסגעטרעטען די סיים-דעפּוטאַטען: זשעמיעצקי, שטשערקאָווסקי, אַרזשישעווסקי, צערבע, און פרוי פּראָמס.

די רעדנער האָבען אָנגעוויזען אויף דעם יקרות, וועלכער איז זיך לעצטע טעג צוזאַמען מיט צוזאַמענהאַנג מיט דער אַקציע פון די טעקסטיל-אַרבייטער.

די סוחרים קויפען שוין אויך סחורות און בעהאַלטען זיי מיט'ן צוועק שפּעטער, נאָכ'ן שטרייק, צו פערקויפען מיט שטאַרקע פּרייזען; אַפילו די אינדוס-טריעלער, וועלכע האָבען נאָך קיין שום תוספת די אַרבייטער ניט געגעבען, האָבען שוין געהעכערט די פּרייזען פון זייערע סחורות.

די רעגירונג, ווייזען אָן די רעדנער, מוז נעמען דעם אָנגעמען מיטלען, כדי ניט צו דערלאָזען צום יקרות-וואוקס.

אַ גאַנצע ריי אַרבייטער האָבען דע-רויף אָנגעוויזען, אַז מען דאַרף דורכאויס דעם שטרייק פערשאַרפען דורך פּראָקלאַמירען אַ שטרייק אין אַנדערע צווייגען פון דער אינדוסטריע און עפענט-ליכע אינסטיטוציעס.

צום סוף איז אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציע:

„די פערזאַמעלטע אַרבייטער פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע שטעלען פעסט, אַז דער טעקסטיל-שטרייק דויערט אין זיין גאַנצער פּראַכט און קיינער וועט ניט אומשטאַנד זיין צו ברעכען די כאַ-לידאַריטעט פון די קעמפענדע אַרבייטער.

די פערזאַמעלטע דריקען אויס דעם שאַרפסטען פּראָטעסט געגען דער פּאַלי-טיק פון די אינדוסטריעלער, וואָס הוי-בען די פּרייזען פון טעקסטיל-אַרטיקלען בעשטימטע.

„די פערזאַמעלטע פאָדערן פון דער רעגירונג אַנצוהויבען אַן ענערגישען קאַמף מיט'ן יקרות און שטעלען פעסט, אַז דער אַרבייטער-קלאַס לעבט גאָר צו-ליב'ן יקרות.

„די פערזאַמעלטע זאָגען זיך אַרויס פאַר'ן פערשאַרפען דעם שטרייק דורך אַריינציהען אין קאַמף די עפענטליכע אינסטיטוציעס אין לאָדז, ווי טראַמוואַי, גאַזאַווניע, עלעקטראָווניע און אַנדערע.

מאַניפעסטאַציע פון שטרייקענדע אַרבייטער פאַר דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור".

(י) נאָכ'ן מיטינג אין „פילהאַרמאָ-ניע" איז דער עולם פון איינציגע טויזענד מאַן, אין אַ פאַרמירטער מאַניפעסטאַ-ציע אַוועק דורך דזשעלנאַ און קילינסקי צום ווידזעווער, כדי דאָרט ענדליך אויסצו-איבען אַ דרוק, אַז די אַרבייטער פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור" זאָלען וואַרפען די אַרבייט.

ווען די מאַניפעסטאַציע איז צוגעקו-מען צו עק קילינסקי און נאַווראָט, איז אָנגעקומען אַ גרויסע אַפּטיילונג פון רייטער און פוס-פּאָליציי, וועלכע האָט די דעמאָנסטראַנטען צוטריבען, אַזוי אַז אַלע זענען זיך צולאָפען.

וואָס זאָגט דער פיהרער פון טעקסטיל-שטרייק, דעפּוטאַט שטשערקאָווסקי?

(י) אין צוזאַמענהאַנג מיט די הכנות צו פּראָקלאַמירען אַ שטרייק אין אַלע עפענטליכע אינסטיטוציעס, האָט זיך אונזער מיטאַרבייטער געווענדעט צום לייטער פון דער איצטיגער שטרייק-אַקציע, סיים-דעפּוטאַט שטשערקאָווסקי, כדי צו בעקומען אינפאָרמאַציעס.

דעפּ. שטשערקאָווסקי האָט אונז ער-קלערט, אַז די קאָנפערענץ, וועלכע איז שפּעט פאָרגעקומען אין דער וואָיעוואָד-שאַפט, האָט בעשטעטיגט דעם גערעדט, אַז ס'איז נישטאָ קיין האָפנונג, דער שטרייק זאָל זיך גיך פערענדיגען. די קאַפּיטאַליסטען רעכענען ווייטער, אַז עס וועט זיי געלינגען די שטרייקענדע צו צושלאָגען.

די שטעלונג פון די אינדוסטריעלער ברענגט דערצו, אַז די אַרבייטער מוזען זוכען הילף ביי זייערע חברים, וועלכע זיינען בעשעפטיגט אין אַנדערע פאַכען. וועגען דעם קומען שוין פאָר אונטער-האַנדלונגען צווישען דער צענטראַל-קאָמיסיע פון די פּראָפ. פעראיינען און די בעזונדערע פעראיינען פון די פּראָפ.

פעראיינען.

די אַקציע, וועלכע קומט איצט פאָר, האָט, לויט דער מיינונג פון דעפּ. שטשערקאָווסקי, אַן אויסערגעוועהנליכע בעדייטונג פאַר די אַנדערע פאַכען, ווייל דער אויסגאַנג פון טעקסטיל שטרייק וועט זיך אָפּשפּיגלען אויף דער לאַגע פון די אַנדערע פאַכען, ווייל פאַקטיש ווע-רען אין פּוילען רעגולירט אַלע לוין-בע-דינגונגען לויט די בעדינגונגען אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע.

דאַ כפערשטעהען די קאַפּיטאַליסטען אין דער „לעוויאַטאַן" אין פּוילען און דער טעקסטיל-אינדוסטריעלער פעראַנד האָט דערובער בעשלאָסען אַ בעפעהל ניט צו דערלאַנגען, ווען ס'זאָל זאָגאַר אַלים קומען צו האָבען די גרעסטע היזקות.

צום סוף האָט דעפּ. שטשערקאָווסקי אויסגעדריקט זיין פערוואונדערונג, וואָס מאַרשאַל פּילסודסקי, דער שעף פון דער איצטיגער רעגירונג, וועלכער איז אַמאָל געווען אַ פיהרער פון די אַרבייטער-מאַ-סען, נעמט נישט אַ וואָרט.

סיים-דעפּוטאַטען שטשערקאָווסקי און וואַשקעוויטש ביים אַרבייטס-מיניסטער און אינערן-מיניסטער.

(י) געכטען זיינען אָפּגעפאָהרען קיין וואַרשא די סיים-דעפּוטאַטען שטשער-קאָווסקי און וואַשקעוויטש צו אינטער-וועניר ען ביים אַרבייטס- און אינערן-מיניסטעריען.

די דעפּוטאַטען וועלען די מיניסטא-רען פאָרשטעלען דעם בוז-אויסטוגען נאָג פון טעקסטיל-שטרייק און בערוהרען די פראַגע, וואָס די אינדוסטריעלער אין לאָדז האָבען שוין געהויבען די פּרייזען פון טעקסטיל-סחורות.

אויסערדעם וועלען די דעפּוטאַטען צוווייזען אויף דעם וואַקסענדען יקרות און וועלען פאָדערן, אַז די צענטראַלע מאַכט זאָל אַרויסגעבען אַ פעראָרדנונג אַז די אַרמייע מאַכט זאָל אָנגעמען מיט-לען געגען אומבעגרינדעטען יקרות אויף אַרטיקלען פון ערשטען געברויך.

פראַגען פון די רעגירונגס-פאָרשטעהער צו די אינדוסטריעלער.

(י) ווי מיר האָבען שוין מיטגע-טיילט האָט די קאָנפערענץ, וועלכע איז פאָרגעקומען אין וואָיעוואָדשאַפט מיט די רעגירונגס-פאָרשטעהער, נישט גע-בראַכט קיין שום רעזולטאַטען. די רע-גירונגס-פאָרשטעהער האָבען אָבער אי-בערגעלאָזט די אינדוסטריעלער פראַגען, אויף וועלכע זיי זאָלען שריפטליך ענט-פערן.

די פראַגען זענען וועגען דעם, ווי פיל האָט דער יקרות אָנגעטראָפען אין יאָהר 1914 און איצט, וויפיל תוספות די אַרבייטער האָבען בעקומען אין יאָהר 1925, 1926 און 1927, וויפיל שפּינד-לען און מאַשינען ס'מוז בעדינגען אַ קוואַ-ליפיצירטער אַרבייטער. די פּראָדוקציע קאָסטען פון טעקסטיל-סחורות אין יאָהר 1914 און איצט א. אַ. וו.

ווי מיר ווערען געוואויר, וועלען די אינדוסטריעלער נאָך היינטיגע וואָך ענט-פערן דעם מיניסטעריום און נאָכדעם וועט דאָס אַרבייטס-מיניסטעריום אָנגעמען אַ שטעלונג צו דער תוספת-פאָדערונג פון די טעקסטיל-אַרבייטער.

בראָנז-אַרבייטער פערשטרייקט.

(י) געכטען איז אויסגעבראָכען אַ שטרייק אין דער בראָנז-אינדוסטריע. צוליב דעם, וואָס די אונטערנעהמער האָבען אָפּגעזאָגט די אַרבייטער צו געבען אַ תוספת פון 25 פּראָצ.

אין דער בראָנזע זענען בעשעפטיגט הויפּטזעכליך יודישע אַרבייטער.

געהיימע בעשלוסען וועגען גענעראַל-שטרייק.

(י) געכטען אָוונט איז אין לאָדז פון די קלאַסען-פעראיינען פאַרגעקומען אַ געהיימע זיצונג פון די שטרייק-קאָמיסיעס פון אַלע 3 פעראיינען. נאָכ'ן דורכשמועסען די איצטיגע לאַגע, זענען אָנגענומען געוואָרען עטליכע בעשלוסען, וואָס ווערען געהאַלטען אין געהיים.

ווי מיר ווערען געוואויר, רעדט זיך אין די בעשלוסען וועגען דעם גענעראַל-שטרייק.

אונזער ג' פערוואַלטונגס-מיטגליד ה' וואלה גראזגרין און פרוי צוליב זייער נייגעבוירענער טאָכטער ווינשען מיר אַ הערצליכען מזל-טוב. אנשטאָט בלומען שפענדען מיר 50 זלאָטיס אויף ברויט מיט סעה פאַר די אורחים.

די פערוואַלטונג פון „לינת אורחים" פּיעטריקאַווער 59.

א האַרציגען מזל-טוב

און פיל גליק ווינש איך ה' אייזיק מאָהלער און פרוי צו דער חתונה פון זייער טאָכטער

רוזשע מיט ה' אברהם מרדכי רובינשטיין

עמנואל האַמבורסקי.

אנשטאָט בלומען—5 זל. פאַר „חסד של אמת".

ה' אייזיק מאָהלער און פרוי צו דער חתונה פון זייער טאָכטער

רוזשע מיט ה' אברהם מרדכי רובינשטיין

ווינשט פיל גליק און צופרידענהייט

מענדיל האַמבורסקי.

עס קלינגט שוין איבער גאַנץ לאָדז,

אַז אַלער אָרט ביטעס, פּאַדראַניעס, רעקורסען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס-פינאַנס-אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ווערען אָפּגעשטעלט, אַמביליגסטען און אַמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

„פּאָלאָניאַ" אַלעיאַ 1 מאַי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער-אַנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאָ שוויצער.

— איבערזעצונגען: האַנדעלס- און פּריוואַט-קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען. — פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אַנגענומען אויפצומאַנען מיט איינגענע קאָסטען. מיטגלידער פון פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען צאָהלען 25% ביליגער.

בלב קרוע ויגון קודר מודיעים אנו על אסוננו הגדול, במות עלינו אחרי מחלה קצרה וכבדה האברך היקר החסיד המופלג בתורה ויראה

נ"ע שלום צבי ב"ר פישל פרומר

חתן ר' ישראל דוד בוימץ, נכדו של הרה"ג החסיד האבדק"ק זגירז ז"ל

בשנת השלשים ואחת לימי חייו. ההלוי' תהי' היום בשעה 12 בצהרים מבית של פוזנינסקי, סרגובה 1. השרויים בצער עמוק:

אשתו. בנו. הוריו וכל משפחתו המתאבלת.

געגען בעלוינונג.

געכטען אין די מיטאָג-שעה'ן איז אויף פּלאַץ-וואָלנאָשטשי צוגע'גנב'עט געוואָרען אַ שוואַרצער ריטס פון 26 מעטער. פ'וועט געבעטען געגען 200 זל. בעלוינונג אָבצוגעבען צו: יעשצין, פּיעטריקאַווער 105, טעל. 27—23. דיסקרעציע—גאַראַנטירט.

א שותף מיט 30—40 טויזענד זלאָטים זוך איך צו אַ פּראָספּערירענדע דאַמפּ-מיהל, ליגענדע אין אַ גוטע געגענד, איינגעגע באַהן-גלייז, בעוואוסטע מעהל-מאַרקע, מיט אַ גוט-איינגעפיהרטע קונדשאַפט. אָפערטען אין דער רעדאַקציע פון „לאָדזשער טאָגעבלאַט" אונטער „MŁYN PAROWY"

מכן אינטימען חבר

נתן זילבערצווייג

צו זיין פערלאָבונג מיט פרל. עלא האַכמיץ ווינשט אַ האַרציגען מזל-טוב

דוד הייניג.

אַ הערצליכען מז"ט ווינשען מיר אונזער בעסטען פריינד ה' אייזיק מאָהלער און פרוי צו דער חתונה פון זייער טאָכטער רוזשע מיט ה' אברהם מרדכי רובינשטיין. זאָל זייער וועג בעצירט זיין מיט בלומען.

יעקב שמולעוויטש און פרוי, בערל אייזענשטאַט און פרוי, אהרן קאַהאַן און פרוי, ישראל שווארצמאַן און פרוי, משה דוד צאַהן און פרוי.

דער בעקאַנטער מוזיקער

י. טויבע אל. 1 מאַי 18

איז צוריקגעקומען פון אויסלאַנד און ערטיילט לעקציעס.

צו מעסיגע פּרייזען!

א שעהן און עלעגאַנט

שלח מנות איז גאָר דער טעה

אין אָריגינאַל-פּאַקונג פון דער פירמע

וו. וויסאָצקי עט קאָמפּ.

GOEDECKE & Co.
ANUSOL
WYPRÓBOWANY I WYGODNY SPROWADZAJĄCY ULGĘ w CIERPIENIACH
LECZNICZY ŚRODEK PRZECIWKO
HEMOROIDOM
CZOPKI
ANUSOL
PRAWDZIWY TYLKO w PUDEŁKACH z PLOMBĄ
DO NABYCIA we WSZYSTKICH APTEKACH I SKŁADACH APTECZNYCH.
JENERALNI PRZEDSTAWICIELE NA RZECZPOSPOLITĄ POLSKĄ DOM HANDLOWY
ED. KOCH i W. BORMANN
WARSZAWA
UL. BODUENA Nº 1.

צו דער הייניגער ברית-מילה-פייערונג פון אונזער פערוואַלטונגס-מיטגליד

ה' ישראל ליכטענשטיין

ווינשען מיר איהם אַ הערצליכען „מזל טוב"

די פערוואַלטונג

פון הילפס-פעראיין „תומכי אורחים".

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען

9 קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפ. 27-81.

ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.

עפענט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכמ. 8016

פּילסודסקי זאָל מאַכען אַ וויזיט אין לאָנדאָן.

גרויסע אָפּענסיווע פון דער כינעזישער צפון-אַרמעע.

אַ וויזיט פון מאַרשאַל פּילסודסקי אין לאָנדאָן.

סענסאַציאָנעלע קלאַנגען אין בערלין און קאָוונאָ.

קאָוונאָ, 14. מערץ (א.ה.) די היגע פּרעסע ברענגט אַ ידיעה פון בערלין, אַז דער מאַרשאַל פּילסודסקי זאָל האָבען בדעה צו מאַכען אַ וויזיט אין ענגלאַנד. די רייזע פון מאַרשאַל זאָל טראָגען אַ ריין פּאָליטישען כאַראַקטער און, ווי עס שטעלען מעסט די קאָוונער צייטונגען, גלויבט עס דערין, אַז ענגלאַנד זאָל געבען איהר הסכמה אויף אַ בלומרשטער אַקציע פון פּוילען געגען דער עקזיסטענץ פון קאָוונער ליטע.

קערענסקי בעקומט פּעטש פון אַ רוסישע מאָנאַרכיסטקע

אויף אַ מיטינג אין ניו-יאָרק.

לאָנדאָן, 14. מערץ (פּאַט) בעת קערענסקי האָט געהאַלטען אַ רעדע אויף אַ מיטינג פון רוסישע עמיגראַנטען האָט זיך צו דער טריבונע דערנעהנטערט אַ פרוי מיט אַ בוקעט בלומען אין דער האַנד.

צוקומענדיג צו קערענסקי'ן האָט זי גאַנץ אונערוואַרטעט געגעבען 3 פּעטש אין פּנים.

עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז אַ רוסישע מאָנאַרכיסטקע מיט'ן פאַמיליען-נאָמען בארם, וועלכע האָט געהאַלטען קערענסקי'ן אַלס אַן אָנשיקעניש, וואָס האָט געבראַכט אַלע צרות אויף רוסלאַנד. אַחוץ דעם האָט זי געוואָלט נקמה נעמען פאַר איהר מאַן, וואָס איז געפאַלען אין קאַמף בעת דער רעוואָלוציע.

היטלעראַנצעס בעפאַלען יודען אין קעלן.

קעלן, 14. מערץ (פּאַט) בעת די וואַהלען צו דער יודישער געמיינדע איז אַ גרופּע היטלעראַנצעס בעפאַלען די יודישע וועהלער און פערוואונדעט איינינע פערזאָנען. די פּאָליציי האָט צוריקגעשטעלט די אָרדנונג, אַרעסטירענדיג איינינע פערזאָנען.

ווען וועט פאַרקומען דער פּראָצעס געגען ראַדימנער רב?

פּשעמישל. (טעלעפאָניש) עס איז שוין זיכער, אַז דער פּראָצעס געגען ראַדימנער רב ר' שמואל שפּירא, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין חתונה האָבען מיט צוויי ווייבער (ביגאַמיע) וועט פאַרקומען נישט שפּעטער, ווי אין 8 וואָכען אַרום.

דער פּראָקוראָר פּראָכאַצקאַ האָט היינט אויפגענומען איינעם קאָרעספּאָנדענט און אין אַ שמועס מיט איהם האָט ער ערקלערט, אַז די ערשטע אויספאָרשונג איז שוין געענדיגט און אַלע אַקטען געפינען זיך אין דער האַנד פון'ם פּשעמישלער פּראָקוראַטור.

דער בעשולדיגונגס-אַקט געגען רב וועט אויסגעאַרבייט ווערען אין די נאָהענטסטע וואָכען אַזוי, אַז אין מיטען חודש מאי וועט וואַהרשיינליך פאַרקומען דער פּראָצעס.

אין דאָזיגען פּראָצעס וועט זלאַטע רובין אויפטרעטען אַלס קרוין-עדות. עס איז שווער פאָראויסצוזעהען, מיט וואָס דער ביגאַמיע-פּראָצעס געגען ראַדימנער רב וועט זיך ענדיגען. יעדענפאַלס בעווייזט די מאָטיווירונג פון פּסק געגען זלאַטע רובין, אַז דאָס געריכט זעהט נישט די הויפּטשולד אויף דער זייט פון רבין.

דאָס וועט זיין אַ וויכטיגער מאָמענט אין פּראָצעס פון ראַדימנער רב.

* * *

ביי דער געלעגענהייט איז כדאי אויפמערקזאַם צו מאַכען, אַז ווען די פאַרטיידיגונג וואָלט נישט געווען אריינגעטראַגען קיין רעקורס, דאַן וואָלט זלאַטע תיכף געקאָנט פאָהרען קיין אַמעריקע און זי וואָלט גאַנץ בעשטימט נישט בעדאַרפט אָבזיצען די שטראָף. פערשטעהט זיך, אויב זי וואָלט נישט בעגאַנגען אין דריי יאָהר אַ נייעם פאַרברעך. איצט קען זי נישט אַוועקפאָהרען פון פּוילען, ווייל דאָס אַפּעלאַציע-געריכט קען בעשטימען אַ נייעם פּראָצעס, אָדער גאָר הערכערען די שטראָף.

י.ט.א.-דירעקטאָר מ. גראָסמאַן אָבגעפאָהרען פון פּוילען.

נאָך אַכטוואָכיגען אויפענטהאַלט אין פּוילען איז דער גענעראַל-דירעקטאָר פון דער י.ט.א. ה' מאיר גראָסמאַן צוריק אָבגעפאָהרען קיין לאָנדאָן. בעת זיין וויילען אין וואַרשע האָט מ. גראָסמאַן בעזוכט פיל יודישע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס און זיך בעקענט מיט זייער טעטיגקייט. ה' גראָסמאַן האָט אויך קאָנפערירט מיט אַ ריהע יודישע כלל-טוער וועגען יודישען לעבען אין פּוילען. חוץ דעם האָט ה' גראָסמאַן געהאַט די מעגליכקייט צו בעקומען אַ ווייניגע וויכטיגע אינטערוויוען מיט פּוילישע מלוכה-מענער.

ה' גראָסמאַן האָט אויך בעזוכט אַ ריהע גרעסערע פּוילישע פּראָווינציאַל-שטעט.

———

כינעזישע צפון-אַרמעע האָט אָנגעהויבען אַ גרויסע אָפּענסיווע.

לאָנדאָן, 14. מערץ. (פּאַט) אין לי-נע זענען אָנגעקומען פאַרנעקומען געשעהענישען פון ערשט-ראַנגיגער בעדייטונג. די צפון-אַרמעע, וועלכע האָט ביז איצט זיך געהאַלטען אין דעפענסיווע, האָט איצט אָנגעהויבען אַ גרויסע אָפּענסיווע אויף דער קאַנטאָנער אַרמעע. לויט די ענגלישע מעלדונגען געהט די צפון-אַרמעע זיגרייך פאָראויס. אין דער זעלבער צייט איז אָבער אַ גרויסע אָפּטיילונג פון דער וועלכער אַרמעע אַריבערגעגאַנגען אויף דער זייט פון די קאָמוניסטען.

יודישע ערד-אַרבייטער פון ליטע עמיגרירען קיין בראַזיליע.

קאָוונע, 14. מערץ (טעלעגר. דורך יט"א) 220 יודישע לאַנד-אַרבייטער זענען נעכטען פון דאַנען אָבגעפאָהרען קיין בראַזיליען.

די יודישע לאַנד-אַרבייטער וועלען זיך בעזעצען אויפ'ן באָדען פון איק"א, וואָס וועט זיי העלפען זיך קאָלאָניזירען.

לעצטענס האָט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אין ליטע זיך פאַרשטאַרקט דער דראַנג צו עמיגראַציע. וואָס איז אַ פּועל-יוצא פון איהר שלעכטער מאַטעריעלער לאַגע.

סיים-מאַרשאַלעק ראַטאַי קאָנפערירט מיט דעפּ. האַרטגלאַס

וועגען ענדעקישען פּראָיעקט פון ענדערן די וואַהל-אָרדינאַציע.

וואַרשע, 14. מערץ. (טעלעפאָניש) דער מאַרשאַלעק ראַטאַי האָט היינט פריה אָבגעהאַלטען בעראַטונגען מיט די פאַרשטעהער פון די סיים-קלובען וועגען דער פּראָיעקטירטער ענדערונג פון דער וואַהל-אָרדינאַציע. צום ערשטען האָט ער קאָנפערירט מיט'ן פּרעזעס פון יודישען קאָלאָ דעפּ. האַרטגלאַס. דערנאָך האָט ער אָבגעהאַלטען אַ לענגערען בעשפּרעך מיט ווייטאַס'ן.

ווי מיר דערוויסען זיך, זענען שוין די פּוילישע לינקע פּאַרטייען אָנגעגאַנגען מיט'ן וואַהל-טאַקטיקען אין דער אינטער-פּאַרט-קאָמיסיע, וועלכע וועט אויסאַרבייטען דעם ענדעקישען פּראָיעקט, וואָס בעגרענעצט אויף אַ זעהר שאַרפען אופן די רעכטע פון די מינאָריטעטען ביי די וואַהלען צום סיים.

געענדיגט די בודזשעט-דעבאַטע

וואַרשע, 14. מערץ (טעלעפאָניש) נעכטען איז פאָרגעקומען אין סענאַט די ענדגילטיגע אָבשטימונג איבער'ן בודזשעט. די הוצאות מאַכען אויס 1,989,593,410 זל. און די הכנסות—1,990,997,942 זל.

שטורמישע זיצונג אין קהלה-ראַט

בעשטימט געוואָרען 140 טויזענד זל. אויף דער פּסח-אַקציע.

אינזש. פּראַשקער לעגט זיין מאַנדאַט אַלס דאָזאָר.

(ג) די זיצונג פון קהלה-ראַט, וואָס איז געווען בעשטימט אויף נעכטען, מאָנטאַג 8 אָוונט, האָט זיך אָנגעהויבען ערשט 10 אַ זייגער צוליב דעם, וואָס די אָנגעקומענע אגודה-פאַרשטעהער האָבען נישט געוואָלט זיך אונטערשרייבען אויף דער רשימה פון די אַנוועזענדע. די אגודה'ניקעס זענען דערמיט, נאַטירליך, אויסגעגאַנגען, אַז די זיצונג זאָל נישט צושטאַנדעקומען. דער דאָזיגער פּלאַן איז אָבער נישט געלונגען, מחמת דעם קוואָרום האָבען אויסגעפילט אַ ריהע פּרנסים, וואָס זענען אָנגעקומען מיט אַ מאָל, אַזוי אַז פּרעזעס בורזינער האָט 10 אוהר געהאַט די מעגליכקייט צוצוטרעטען צו דער זיצונג. ערשט דאַן האָבען די אגודה-פאַרשטעהער מיט סענאַטאָר מענדעלסאָן בראָש בעוויליגט זיך אונטערצושרייבען אין דער ליסטע פון די אַנוועזענדע.

באַלד אין אָנהויב פון דער זיצונג האָט פּרעזעס בורזינער איבערגעלייענט אַ בריף פון ראַט-מיטגליד ה' אינזש. גרשון פּראַשקער, וועלכער זאָגט זיך אָב פון זיין מאַנדאַט.

ראַט-מיטגליד ה' ערליכמאַן רעדט דער ערשטער וועגען דער פּסח-אַקציע. ער האַלט, אַז די הילפס-אַקציע מוז דורכגעפיהרט ווערען, אָבער נישט לאַגמאַניש ווי פאַראַיאָהרען. און דער קהלה מוז אַריינטרעטען מעהר אָרדנונג. קהל'ניש געלד, וואָס ווערט בעשטימט פאַר אָרימע לייט, טאָר נישט ווערען

אַ געשעפט פאַר פּריוואַטע מענשען.

ווי עס איז געווען אין פאַרגאַנגענעם יאָהר מיט דער יום-טוב-קוך.

ה' פּערגאַמענט פאַרמירט מיט דער אגודה צוליב איהר ביז-איצטיגער פּאָליטיק, וואָס איז געווען שעדליך פאַר די אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג. ער קריטיקירט די פערוואַלטונג, פאַרוואָס זי האָט נישט פעסטגעשטעלט קיין פּלאַן און אופן פון דורכפיהרען די פּסח-אַקציע.

ה' לייבוש ראָזענבערג זאָגט, אַז די נויט שטאָט נומער 6 איז נישט קיין קהלה נאָר אַ מחלוקת-שטוב. דאָ זוכט מען נישט די מעגליכקייטען צו שטיצען אָרימע לייט. 1200 ביטעס פון אָרימעלייט, וועלכע לאָזען הערען זייער וועה-געשריי, ווערען דערשטיקט אין די מויערן פון דער קהלה-שטוב.

אַ ביסעל מונטערקייט טראָגט אַריין ה' קאָראַ, וועלכער זאָגט אַז ער וויל נישט „רעדען טראַגיש". בנוגע דער פּסח-אַקציע האָט ער היינט (ר. ה. געלכטער) אונטערגעהאַנדעלט מיט דער אגודה, אַז זיי זאָלען

אונטערשרייבען טובה-וועקסלען.

כדי צו קאָנען אונטערנעמען די אַקציע. די „אגודה" האָט עס אָבער אָבגעזאָגט.

אויף אַ שאַרפען אופן טרעט אויף אַרויס ה' זעלמאַנאָוויטש. ער קריטיקירט אונבאַרמהערציג די אָרטאָדאָקסען וועלכע רעדען אַ גאַנץ יאָהר אויפ'ן געפּויבט נעמען רוקען פון די הונגעריגע יודישע מאַסען.

דער פאַרטרעטער פון די אָרטאָדאָקסישע אַרבייטער, ה' צוערערבוים, זאָגט, אַז עס איז נישטאָ קיין ערנסטקייט ביי די דאָזיגע בנוגע דער אַרבייט. די לעצטע אָבשטימונג איבער דעם פאָרשלאַג וועגען די 250 טויזענד זל. איז געווען אַ יתום-שפּיל.

די קהלה-פערוואַלטונג פיהרט אַרום דעם המון ביים קאָפּ.

פּרנס ראובן האַכמאַן האַלט אַ גרויסע רעדע. ער זאָגט, אַז די פּסח-אַקציע וועט דורך גאָר אומגעשיקט קהלה ניט אָרדענטליך דורכגעפיהרט ווערען. די אָרימע מאַסען זענען אויך אום פּסח אויסגעשטעלט אויף הונגער.

דער איינציגער אויסוועג, — פיהרט אויס ה' האַכמאַן — איז אַז

די קהלה זאָל זיך אויפלעזען.

דאָס וועט זיין דער בעסטער בעווייז פון אונזער אַלעמענס נישט-אָנגעזעהענער מאָראַל.

ה' פּלאַטאַ איז זאָגליך: ס'איז אָנגאונזין צו שטימען פאַר 250 טויזענד זל. די קהלה-קאַסע איז פּוסט.

סענ. מענדעלסאָן איז דערפאַר, אַז די אונזערע מעהרהייט דאַרף זאָרגען, עס זאָל אָרדענטליך-דורכגעפיהרט ווערען די פּסח-אַקציע.

פּרנס רום איז פאַר אַסיגנירען נאָר 60 טויזענד זל. אויף דער פּסח-אַקציע, הגם ביי דער אָבשטימונג אָבער די 250 טויזענד זל. וועלען די אונפּאַרטייאישע אויך נישט שטימען געגען דעם.

ה' רום נוצט אויס די געלעגענהייט, וואָס ער איז אויף דער טריבונע און פּאָלעמיזירט מיט דער אגודה:

איהר מאַכט חוזק פון די אָרימעלייט

(ה' מענדעלסאָן פון אָרט: אַראָב פון דער טריבונע! די גאַלעריע טומעלט.)

עס רעדען נאָך די ה"ח: בורזינער, רוטקאָווסקי אי עס ווערט ערקלערט אַ הפסקה, כדי זיך צו בעראַטען.

נאָך דער פּויזע טיילט מיט דער פאָרזיצענדער, אַז עס זענען פאָרהאַן פאָרשלאָגען וועגען 250 טויזענד זל.. וועגען 100 טויזענד זל. און וועגען 80 טויזענד זלאָטים. דערפון זאָל גענומען ווערען 20 אָדער 10 פּראָצענט אַלס קאַנטאָ אויף די סובסידיעס.

ענדליך קומט פאַר די אָבשטימונג: קודם כל ווערט בעשלאָסען. אַז די פּסח-אַקציע זאָל גיהן האַנד ביי האַנד מיט די סובסידיעס. די קאַנטאָס אויף די סובסידיעס זאָלען זיין אין דער הויך פון 20 פּראָצ. די אַלגעמיינע סומע אויף דער פּסח-אַקציע איז, נאָכ'ן גאַנצען מאַרש ראַט, בעשטימט געוואָרען אין דער הויך פון 140 טויזענד זל.

די לינקע פראַקציעס האָבען אָבגעגעבען אַ פּראָטעסט-ערקלערונג.

70 נייע לייטערס אין די פאָלקס-שולען פון דער לאָדזשער וואָיעוואָדזטוואָ.

(ע) דאָס שול-קוראַטאָריום האָט אויסבערענטיש אַ סך לעהרער אין די פאָלקס-שולען. עס זענען בעשטימט געוואָרען 70 נייע לייטערס אין די פאָלקס-שולען פון דער לאָדזשער וואָיעוואָדזטוואָ.

———0———

טעאַטער „סקאַלאַ" 18 צעגעלניאַנאַ 18

קומט זיך געזעגנען! קומט זיך געזעגנען!

לעצטע אַבשידס-פאָרשטעלונג

היינט דינסטאַג דעם 15-טען מערץ 8.30 אין אָוונט

בענעפיס

און לעצטע אַבשידס-פאָרשטעלונג פאַר'ן אָבפאָהרען נאָך אַרגענטינאַ

פון בעריהמטען אַרטיסט

יוליוס אַדלער

ס'ווערט געשפּילט די זעהר אויפגענומענע מעלאָדראַמע מיט געזאַנג און טענץ אין 5 בילדער פון וו. סיגאַל

צוויי חברים

הויפּט-ראָל גדליהו—יוליוס אַדלער.

עס נעמט אַנטייל דער גאַנצער אַנסאַמבל.

אַכטונג! צו יעדען בילעט ווערט צוגעגעבען גאַנץ אומזיסט צום אָנדענקען יוליוס אַדלער'ס פאָטאָגראַפיע.

בילעטען אין קאַסע פון טעאַטער. אימפּרעסאַריאָ: אַ. שמאַכפעדער.

שטאָט-ראַט געגען די טעלעפאָנישע ליטשניקעס.

(ע) אין דער קומענדיגער וואָך וועט פאַרקומען אַ זיצונג פון שטאָט-ראַט, אויף וועלכער פאַרשטעהער פון אַ גאַנצער ריהע פראַקציעס וועלען אַרויסטרעטען מיט אַ פאָרשלאַג וועגען די טעלעפאָנישע ליטשניקעס.

אין דאָזיגען פאָרשלאַג וועלען די פאַרשטעהער פון די שטאָט-ראַט-פראַקציעס אויפפאָדערן דעם מאַגיסטראַט, אַז ער זאָל זיך בעמיהען, אַז די טעלעפאָנישע ליטשניקעס זאָלען נישט אָנגעפיהרט ווערען.

מאָרגען—דער גרויסער ריאַזאַנצעוו-קאָנצערט אין „פילהאַרמאָניע".

ווי מ'האָט געקאָנט ערוואַרטען, האָט דער קאָנצערט פון וועלט-בעריהמטען באַריטאָן און אַרטיסט פון רוסישען „בלויען פויגעל", ריאַזאַנצעוו, וואָס קומט פאָר מאָרגען מיטוואָך אין „פילהאַרמאָניע", אַרויסגערופען אַן אומגעהייערע אינטערעס.

ווי מיר ווערען געוואויר, וועט דאָס קאָנצערט-פּראָגראַם זיין אויסערגעוועהנליך רייך און פערשידענאַרטיג. אויסער די ווערק פון העגדל און מאָצאַרט, וועט ריאַזאַנצעוו אויך אויספיהרען שאַליאַפּינ'ס ווערק, גרעטשאַנינאָוו, מוסאָרגסקי, ראַכמאַנינאָוו און אַנדערע. מיט פיל שפּאַנונג ווערען ערוואַרטעט די נומערן פון „בלויען פויגעל"-רעפּערטואַר, וועלכע ווערען דורך ריאַזאַנצעוו' מייסטערהאַפט איבערגעגעבען.

בעזונדערס שיין און אַנציהענד איז דער יודישער קאָנצערט-טייל. חוץ די „ביי-לידער" פון יהודה הלוי, וועט ה' ריאַזאַנצעוו פאָרטראָגען אַ גאַנצע ריהע פון נאָך נישט געזונגענע אין לאָדזש יודישע פאָלקס-לידער, וועלכע ער זינגט אויף אַ וואונדערבאַרען אופן, מיט פיל יודישען חן.

מיט איין וואָרט, דער קאָנצערט פאַרשפּרעכט צו זיין דער רייכסטער און אינטערעסאַנטסטער אין דעם סעזאָן.

———

פּלעג די פיס

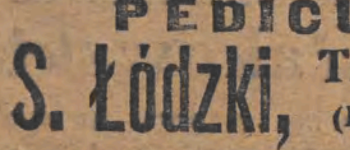

PEDICURE

S. Łódzki, Trauguta 5 (Krótka), m. 10

ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען היגער-אויגען און נעגעל אָהן שמערצען.

לעזט און אַבאָנירט „לאָדזשער טאַגעבלאַט".

Dr. med S. Neumark

Moniuszki 5, (פּאַסאַזש-מייער)

ספּעציאַל-אַרצט

פאַר הויט, האָר- און ווענערישע-קראַנקהייטען

בעהאַנדלונג מיט רענטגען-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7—8,

פרויען פון 3 ביז 4 נאָכמיטאָג.

גאַל-שטיינער-שמערצען

בעזייטיגט אָהן איינשפּריצונג עלעקטער פּילטרער

ש. שושקעוויטש

קאָנסטאַנטינער 38, טעלעפאָן 55-45.

Dr. med. Braun

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

23 פּאַלודניאָווא 23

טעל. 40-26.

נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 ד. אָוונט

Dr. M. GOLDFARB

זאַוואַדזקאַ 18. טעלעפאָן 53-19.

הויט- האָר- און געשלעכטס-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 9—12 פרי. און 5—8 אָוונט.

פאַר אונבעמיטעלטע — פּרייזען ערמעסיגט

לאָדזשער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעהמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

די בעסאַראַבישע פראַגע און די יודישע פראַגע.

עס איז זעהר אינטערעסאַנט, אונגעוועהנליך אינטערעסאַנט צו גריבלען זיך אין דער הינטערקוליסען-פּאָליטיק, וואָס האָט געבראַכט דערצו, אַז איטאַליען האָט ענדליך געגעבען איהר הכשר אויף דעם, אַז בעסאַראַביען זאָל פון הײַנט אָן און אויף אײַביג פעראײניגט ווערען מיט רומעניען! וועהט איהר, דאָס מיטערע רומענישע קולטור-לאַנד האָט זיך נישט גע-פיהלט גענוג גליקליך און צופרידען מיט דעם צונאָב צו איהם פון דעם אונגאַרישען טראַנסילוואַניען. פאַרוואָס זאָל מען טאַקי נישט געבען די צוויי ברידער בראַטיאַנו, מאַמע יאָנעסקו און גענעראַל אַווערעסקו נאָך איין מײַנע בעלוינונג אין דער פאָרם פון בעסאַראַביען!

דער גאַנצער חשבון מיט דעם, ווי אַזוי די אײראָפּעאישע מלוכות האָבען אָהן רוסלאַנד בעשאָנקען דאָס רימערליכע רומעניען מיט דעם געטעט רוסישען ביסען, איז אַזוי קלוג און מיעוס, אַז פאַר אײנפאַכע בשר ודמ'ס איז דאָס נאָך נישט צו פערשטעהן. דאָס שפּיל וועט בעקאַנט ווערען אין אַלע זײַנע אײנצעלהײַטען ערשט שפּעטער אַמאָל און וועט זיך מסתמא לײענען, ווי אַ גוטער ראָמאַן.

פאַר אונז איז דערווייל וויכטיג צו קאָנסטאַטירען, אַז די שטריק אויף דעם האַלז פון בעסאַראַבישען יודענטום איז נאָך פעסטער צוגעבונדען און פערקניפּט געוואָרען. עס וועט זײַ גאָרנישט העלפען, די יודען אין מינאָריטעט און פּאַראַקי און קאַלאַראַש — זײַערע קינדער וועלען זיך דאַרפען לערנען אין די שולען פון פּראָפעסאָר קוזאַ, זײַערע זיהן — דינען אין דער רומענישער אַרמעע און זײַערע קשיחדעס אויסשמצען פאַר די אויגען פון די ריכטער, וועלכע האָבען גערעכטפערטיגט און בעפרײַט דעם מערדער פון רוד פאַליס!

פערשטעהט זיך, נישט אַלע, וואָס ווערט הײַנט בעשטעטיגט און בעשלאָסען, אפילו מיט דער הסכמה פון דעם איטאַליענישען דיקטאַטאָר, איז אויף אײַביג בעהײַלינט. געשיכטע ווערט געמאַכט נישט אין אַזאַ קורצער צײַט. עס וועלען אַוועקגעהן יאָהרען און די וועלט וועט נאָך אפשר אויסזעהן אַ ביסעל אַנדערש ווי מיר זעהען זי הײַנט...

אָבער אויך די בעציהונג פון דעם וועלט-יודענטום צו דעם רומענישען מעניגרייך קען זיך אַמאָל ראַדיקאַל ענדערען — אויב דאָס לאַנד וועט זיך אַרומזעהן אין בצײַטען, וואָס פאַר אַ געפעהרליכער אָבגרונד עס ליגט פאַר איהם אין דעם אַנטיסעמיטיזם, וואָס פאַר אַ ניפּט אין פּאָדערעגען איז מיט דער יודען-פערפאָלגונג פערבונדען פאַר דעם רומענישען גאָלה נופא.

די בעציהונג פון יודען צו אַ לאַנד קאָן נישט זײַן מײַן פּרינציפּיעל-פײַנדליכע זי איז שטענדיג אָבהענגיג נאָר פון דער רעכטליכער לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג. עס איז שטענדיג אַ געמײַנזאַמע פּראָאינטערעסירונג.

וואָס שטאַרקער דאָס בעסאַראַבישע יודענטום וועט פערבונדען ווערען מיט'ן לאַנד אַלץ שפּאַנענדער וועט ווערען די אויפמערקזאַמקײַט פון דעם וועלט-יודענטום. מיר וועלען פערפאָלגען דאָס שיקזאַל פון לאַנד און דעם גורל פון דעם רומענישען יודענטום אין אײן אָטעם...

וו. גראָסמאַן.

לאַנדווירטשאַפטליכע סטאַטיסטישע אויספאָרשונג פון יוד. קאָלאָניעס אין ארץ-ישראל.

ירושלים. (י.ט.אַ.) דער דעפּאַרטאַמענט פון לאַנדווירטשאַפטליכער קאָלאָניזאַציע בײַם ציוניסטישען עקזעקוטיוו האָט בעשלאָסען דורכצופיהרען אַ סטאַטיסטישען אויספאָרשונג וועגען דעם צושטאַנד פון די יודישע קאָלאָניעס אין ארץ-ישראל. די סטאַטיסטיק וועט דאַרפען געבען אַ בילד פון דער עקאָנאָמישער סטרוקטור אין דעם צוזאַמענשטעל און דער בעפעלקערונג אין די יודישע קאָלאָניעס. עס איז געשאַפען געוואָרען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע פון פאַכמענער, וואָס וועט דורכפיהרען די אויספאָרשונג. אין פראַגע-בויגען וועלען אַרײַנגעהן פראַגען וועגען דער בעפעלקערונג, לעבעדיגען און טויטען אינווענטאַר, ערד-בעזיץ, פּלאַנטאַציעס, בעוואַסערונג, לאַנדווירטשאַפטליכע מאַשינען א. אַז. וו.

צו דער סטאַטיסטישער אויספאָרשונגס-קאָמיסיע געהערען: ד"ר רופּין, עטינגער, ג. לעווקאָוויטש, ווילקאַנסקי און אַנדערע.

אַמעריקאַנער יוד גיט אַ האַלבען מיליאָן דאָלאַר פאַר קאַטוילישען שפּיטאָל.

ניו-יאָרק. (י.ט.אַ.) אַ געוויסער אײַזיק ליווי האָט אָנגעשענקט זײַן האַלבען מיליאָן דאָלאַר פערמעגען דעם „סײַנט דושאָזעף האָספּיטאַל". ה' ליווי האָט בעשלאָסען צו פערקויפען זײַן נחלה צווײַ יודען, וועלכע האָבען איהם געגעבען 20 טויזענד דאָלאַר האַנד-געלד.

גלײַך נאָכדעם איז אָבער אויסגעבראָכען אַ סכסוך צווישען איהם און זײַנע קונים און פון דער גאַנצער געשיכטע האָט זיך אַנטוויקעלט אַ פּראָצעס, וואָס איז אַריבער אין העכסטען געריכט. אין פערלויף פון דעם פּראָצעס האָט ה' ליווי ערקלערט, אַז ער איז גרייט אָפּצושענקען זײַן נחלה דעם קאַטוילישען „סײַנט דושאָזעף האָספּיטאַל" אויב דער אַנדערער צד וועט אײַנשטימען צו לאָזען פערפאַלען זײַער האַנד-געלד און אויך זײַערע טענות. דער אַנדערער צד האָט דערויף אײַנגעשטימט און ה' ליווי האָט בעהאַלטען וואָרט און אָפּגעשאָנקען זײַן פערמעגען דעם האָספּיטאַל, אויף דעם נאָמען פון זײַן טאָכטער, וועלכע איז מיט 10 יאָהר צוריק געשטאָרבען אין עלטער פון 6 יאָהר.

העכסטער קאַטוילישער גײַסטליכער אין דאַנציג געגען אַנטיסעמיטיזם.

דאַנציג (יט"אַ) דער העכסטער קאַטוילישער גײַסטליכער אין פרײַשטאַט דאַנציג בישאָף גראַף רידקער האָט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער 6-וואָכיגער פאַסטן-צײַט, וואָס האָט זיך איצט אָנגעהויבען, אַרויסגעלאָזט אַ אויפרוף, אין וועלכען ער פאָדערט אויף אַלע קאַטוילישע זיך אָפּצוהאַלטען פון דער נאַציאָנאַליסטישער העצע, דעם אַנטיסעמיטיזם און ראַסען-האַס און אויסרינגלען שטרעבען צ.ם. פּאָליטיש-פאַרדינען. דער אויפרוף האָט אַרויסגערופען אַ צופרידענהייט אין די דעמאָקראַטישע קרײַזען פון דאַנציג.

ארץ-ישראל אויף דער לייפּציגער מעסע.

לייפּציג (יט"אַ) אויף דער הײַיאָהריגער לייפּציגער פרילינגסמעסע, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען דעם 6 מערץ ת. ז. איז אויך פערטרעטען ארץ ישראל. אין דער אַבטיילונג פאַר אינטערנאַציאָנאַלען שטאָט-בוי איז אַ סך אָרט געווידמעט די ארץ ישראל'דיגע שטעט. עס זענען אויסגעשטעלט די שטאָט-פּלענער פון תל-אביב, נהלל און אַנדערע שטעט און קאָלאָניעס אין ארץ ישראל. חוץ דעם איז אויסגעשטעלט אַ רעליעף-בילדער-מאַטעריאַל, וואָס שילדערט די יודישע לאַנדווירטשאַפט און אינדוסטריע, ווי אויך דער ערציהונגס- און געזונדהייטס-וועזען אין ארץ ישראל.

די צווייטע הכח-רייזע קיין אַמעריקאַ.

ווין. (י.ט.אַ.) די צווייטע אַמעריקאַ-רייזע פון יודישען פוטבאָל-קלוב „הכח" ווערט שוין אינטענסיוו צוגעגרייט אויף ענדע מערץ. די מאַנשאַפט נעמט מיט קיין אַמעריקאַ איינינע נײַע ערשט-קלאַסיגע פוטבאָליסטען.

אויף פסח הבע"ל

טהוען מיר אייך אנעמפפעהלען דען פאן לאַנגע יאהרען בעקאַנטען אונד זעהר פיינען עכטען פסח'דיגען

פראַנק קאַפפע-צוזאַטץ

אין קיסטעל אונד רונדע פּאַקונג.

ער איזט ערציינט בהכשר גמור אונטער אויפזיכט פון הה"ג הג' מ' יעקב פרענקיל תאומים שליט"א אבד"ס פאדגורזשע והגליל, וחתנו הרהמאה"ג וכו' מ' חיים קאַננער שליט"א.

HENRYKA FRANKA Synowie
Fabryka Środków Kawowych S. A.
SKAWINA—KRAKÓW.

פּעראָרימט

פון סעג. ד"ר פּ. ראַטענשטרייך.

.II

אמת דאָס לאַנד איז אָרים, אמת איז, אַז דער קאָנסום איז שטאַרק צוריק געגאַנגען, אָבער אַ גרויסער טייל פון דער בעפעלקערונג איז געבליבען בײַ זײַנע פרנסה-וואַרשטאַטען.

די פאַלשע רעגירונגס-פּאָליטיק, דאָס פעהלען פון אַ ריכטיגער פערשטענדניש פון די רעגירונגען אין פּוילען, מיט גראַבסקי בראָש, פאַר ווירטשאַפטליכע ענינים, האָט געשאַפען די שרעקליכע לאַגע, די פערצווייפלונג אין לאַנד, אָבער די פוילער האָבען וועניגער געליטען, ווי דער סוחר. דער פוילער איז בײַ זײַן פעלד געבליבען. ער וואָט בײַ אַ בעסערער פערשטענדניש פאַר ווירטשאַפטליכע פראַגען מצד פון דער רעגירונג, האָבענדיג זײַן פרנסה-וואַרשטאַט, קאָנען אויסנוצען די קאָניונקטורען. איהם האָט די רעגירונג דערמעגליכט, אַז ער זאָל קאָנען פערגרעסערען זײַן ווירטשאַפט. ער קען האָפען אויף פערשיידענע קרעדיטען. איהם וויל מען געבען קונסט-בעמיסטיגונג אויף 9 חדשים קרעדיט, כדי זײַן פעלד זאָל געבען מעהר תבואות.

דאָס גאַנצע לאַנד איז פעראָרימט געוואָרען. אָבער אַ 60 פּראָצענט פון דער בעפעלקערונג איז געבליבען בײַ זײַערע פרנסה-וואַרשטאַטען און זײַ וועלען די וואַרשטאַטען קאָנען אויסנוצען, ווען די פערהעלטנישען וועלען זיך בעסערען. שלעכט איז צו גרונד געגאַנגען, קאָנען בעווײַזען אַ פּאָר ציפערן.

ווען גראַבסקי האָט אײַנגעפיהרט די פּאַטענטען, האָבען אין דער צײַט, ווען די קאָנטראָל אויף אויסצוקויפען פּאַטענטען איז נאָך נישט געווען שטאַרק, נישט אויסגעקויפט קײַן פּאַטענטען פון דער ערשטער קאַטעגאָריע אין פּוילען אַלײן אָהן אויבערשלעזיען 3,661, הײַנט נאָכדעם, ווי אין יעדער שטאָט געהען אַרום בעאַמטע קאָנטראָלירען און זוכען, האָט מען אין יאָהר 1926 אויסגעקויפט אין גאַנצען 916 פּאַטענטען ד. ה. מיט 48 פּראָצענט וועניגער, ווי אין י. 1923.

וואָלט מען געקאָנט מיינען, אַז עס זענען טאַקי וועניגער אויסגעקויפט געוואָרען פּאַטענטען פון דער ערשטער קאַטעגאָריע. דערפאַר האָט מען מעהר אויסגעקויפט פּאַטענטען פון דער צווײַטער קאַטעגאָריע. אָבער אויך דאָ לעבט מען אין טעות.

מען האָט אין יאָהר 1926 אויסגעקויפט פּאַטענטען פון דער צווייטער קאַטעגאָריע מיט 56 פּראָצענט וועניגער, ווי אין יאָהר 1923.

אפילו די צאָהל פּאַטענטען פון דער דריטער קאַטעגאָריע איז נישט געשטיגען, זי האָט זיך נאָך פערקלענערט. די צאָהל פון די פּאַטענטען פון דער דריטער קאַטעגאָריע איז קלענער אין יאָהר 1926 אין פערגלײַך מיט'ן יאָהר 1923 מיט אַ 23 פּראָצענט.

דערפאַר איז געשטיגען די צאָהל פון די פּאַטענטען פון דער פערטער קאַטעגאָריע מיט אַ 16 פּראָצענט.

די ציפערן בעווײַזען קלאָר, אַז דער סוחרישער שטאַנד איז שטאַרק פעראָרימט אַז איבער 50 פּראָצענט פון אַלע סוחרים זענען רואינירט געוואָרען.

די ציפערן בעווײַזען, אַז אפילו דער גרויסהאַנדעל, וואָס ענטוויקעלט זיך הײַנט איבעראַל אויפ'ן חשבון פון קלײנעם האַנדעל, איז אין פּוילען כמעט פערשוואונדען, פון איהם זענען קוים געבליבען 16 פּראָצענט.

און די סוחרים, וועלכע זענען געבליבען, געהערען נאָך ניט צו די שטאַרקע. מען איז גענייטיגט צו זאָגען, אַז אין אַ צײַט פון קריזיס פערשווינדט דער שוואַכער און דער, וואָס האַלט זיך אויפ'ן פּלאַץ, דער ווערט שוין בלײַבען, ווײַל דער איז ווירטשאַפטליך שטאַרק. אַ סימן אַז ער האָט איבערגעלעבט אַנדערע, וואָס האָבען אפילו נישט אויסגעקויפט מעהר קײַן פּאַטענטען. קוקט מען אָבער אַרײַן אין אַנדערע ציפערן, מוז מען זאָגען, אַז די 50 פּראָצענט פון די סוחרים, וואָס זענען נאָך געבליבען און האָבען נישט ליקווידירט, אַז די דאָזיגע 50 פּראָצענט געהערען נאָך נישט צו די ווירטשאַפטליך שטאַרקע.

די סוחרים, וואָס זענען געבליבען, זענען שולדיג זעהר אַ סך שטײַערן און קאָנען נישט צאָהלען, הגם מען רעכענט זײַ נאָך אַלץ בײַז הײַנט 48 פּראָצענט אַ יאָהר, זײַ לאָזען זיך מאַכען פּראָטעסטעס זײַ קאָנען זיך נישט העלפען, זײַ האָבען נישט, פון וואַנען צו צאָהלען.

די פאַלשע שטײַער-און קרעדיט-פּאָליטיק האָט רואינירט דעם סוחר. און אפשר האָט מען די פּאָליטיק געפיהרט צוליב גאָר אַנדערע סבות. עס האָט מיר פאַר עטליכע טעג געזאָגט אַן'אײַנפלוסרײַכער פּוילישער פּאָליטיקער, אַז מען האָט זיך הײַנט אויסגעלערנט אַנדערש צו קעמפען מיט די יודען. רוסלאַנד האָט געפיהרט און רומעניען פיהרט נאָך הײַנט אַ נאַרישע פּאָליטיק. אַ קלוגע פּאָליטיק לגבי די יודען האָט געפיהרט גראַבסקי. ער האָט געוואָלט פון די יודען פטור ווערען. פּאָגראָמען מאַכען, דאָס איז ווילד, נאַריש און פאַר אַ מלוכה שעדליכער מיטעל. דאָס מאַכט אַ שלעכטען אײַנדרוק אין דער וועלט. אָבער ווען מען פערלאַנגט פון אַ בירגער שטײַערן. קען מען נישט שרײַען אַ אויסלאַנד וועט אַזעלכען, וואָס שרײַט וועגען שטײַערן, בעטראַכטען פאַר אַ שונא פון דער מלוכה. און די אײראָפּעאישע ציוויליזירטע מיינונג וועט זיך נישט ווענדען געגען אַ רעגירונג און געגען אַ לאַנד, נור געגען די, וואָס שרײַען, אַז מען מאַנט פון זײַ שטײַערן.

גראַבסקי האָט גוט אָנגעהויבען. זײַן, שטײַער-פּאָליטיק איז לגבי די יודען געווען די ריכטיגסטע. לײַדער, זאָגט מיר, אַ פיהרענדער פּאָליטיקער פון די לינקע, האָט ער מיט דער פּאָליטיק געטראָפען דאָס גאַנצע לאַנד.

די סוחרים, בפרט די יודישע סוחרים האָבען אין די לעצטע יאָהרען זעהר שטאַרק געליטען. מיר האָבען נישט קײַן סטאַטיסטיק, וואָס זאָל בעווײַזען, ווי פיל און וואָס פאַר אַ פּראָצענט פון יודישע סוחרים זענען אין די לעצטע דרײַ יאָהר פון פּוילען צוגרונד געגאַנגען. אָבער ווער עס קוקט זיך צו צו די מערהײַטען אין די שטעטלעך, מוז זאָגען די יודען האָבען שטאַרקער געליטען אין דעם קריזיס, ווי די נישט-יודען, ווײַל די שטײַער-אַמטען האָבען אפילו אָהן אַ בעפעהל פון וואַרשאַ געשוינט, דעם קריסטליכען סוחר. זײַ האָבען אויף איהם געגעבען נאָר קלײנע שטײַערן און געמאַכט קאָנקורענץ-פעהיגער. די מלוכה באַנקען האָבען מיט קרעדיט און אונטערשטיצט ספּעציעל דעם קריסטליכען סוחר. די בעהערדען האָבען זײַער בעדאַרף אין סחורות געקויפט בײַם נישט-יודישען סוחר. פון איבעראַל האָט מען געטראַכט אַז דער נישט-יודישער סוחר זאָל זיך קאָנען דערהאַלטען.

און ווען די סטאַטיסטיק ווײַזט אויף, אַז איבער 50 פּראָצענט פון די סוחרים זענען געווען געצוואונגען צו ליקווידירען, אַזוי קען מען זאָגען, אַז 80 פּראָצענט פון די, וואָס האָבען אויפגעגעבען זײַערע געשעפטען, זענען יודען.

מיר האָבען נישט קײַן קײַן סטאַטיסטיק און ווײַסען נישט, וואָס עס איז מיט די ליקווידירטע סוחרים געשעהן.

אין דער צײַט פון גרויסער אַרבײַטסלאָזיגקײַט האָבען זײַ זיכער נישט גענומען קײַן אַרבײַט. זײַ האָבען אויך אין דער גרויסער צאָהל נישט געקאָנט עמיגרירען. זײַ זענען געבליבען אין לאַנד און לעבען אין דחקות און נויט, אָהן אַ האָפנונג אויף מאָרגען. דען זאָל זיך אפילו בעסערען די קאָניונקטור, האָבען זײַ נישט קײַן קאַפּיטאַל צו, מיט וואָס אָנצוהויבען, זײַ האָבען אפילו נישט קײַן לאָקאַל, וואו אָהין אַרײַנצוברענגען אַביסעל סחורה, ווען מען זאָל זײַ געבען סחורות אויף קרעדיט.

אין דער אָרימקײַט, וואָס נעהמט אַרום גאַנץ פּוילען, געהערט אַ גרויסער טייל פון די יודישע סוחרים צו די אָרימסטע. דער רעשט, וואָס איז געבליבען קעמפט זעהר שווער. די שטײַערן דערדריקען איהם, ציהען פון איהם אַרויס דעם לעצטען גראָשען.

פעראָרימט איז דער יודישער מיטעלשטאַנד!

יושקעוויטש — דער ייד

— פון — ד"ר א. קאַראַלניק

מיט אַ פּאָר חדשים צוריק אין פּאַריז. אַ קיהלע אָקטאָבער-נאַכט. אַ קיהלער הערבסט-אָוונט. אָנגעגאָסען אַ פּאָר שעה אין „קאַפע דע לאַ ראָטאָנד" אויף דעם מאָנפּאַרנאַס. אין רויך, אין טומעל, אין האַרמאָניע פון ליכט און ווערטער. און דערנאָך אַרויסגעגאַנגען אויף דער ברײַטער גאַס — ער און זײַן פאַמיליע אַרײַנגעזעצט זיך אין אַן'אויטאָמאָביל — און נאָכגעטאָגט אַ דרוק פון דער האַנט — אַ וואַרימער, אַ שטאַרקער, אַ האַרציגער — „דאָסווידאַניע גאָלובטשיקי" — „זײַט געזונט, טײַערע" — נאָכאַמאָל האָט זיך דערהערט פון דעם אויטאָ דער געזונטער, באַסאָווער קול — אַ גרויסער קאָפּ האָט זיך אויך אַ מאָל אַרויסגעוויזען פון דעם פענסטערל — אַ מאַך מיט דער האַנט — און אַוועק אין דעם טומעל פון דער נאַכט אויף אײַביג. אין דער גרויסער טונקעלקײַט.

„פאַרוואָס שרײַבט איהר קײַנמאָל נישט איבער אונזער יושקעוויטש? איהר זענט דאָך אַזוי בעגײַסטערט, אַזוי נאָהענט, און ער איז אַזוי אײַנזאַם אין דער ליטעראַטור? פאַרוואָס דערפרעהט איהר נישט דעם אַלטען'ס הארץ?"

אַ בעקאַנטער אין פּאַריז, אַ רוסישער שרײַבער, האָט עס מיר געפרעגט. אַמנאָר פון די, יענע האָבען בעהאַוּפּטעט, וואָס פאַר אַ האַרטען קאַמף יושקעוויטש פיהרט מיט דעם לעבען, ווי שווער עס איז איהם געוואָרען — אויף דער עלטער.

און איך האָב זיך געפרעגט אַלײן: פאַרוואָס טאַקע נישט? אַמאָל גענומען זיך צו דער פען — געוואָלט אַריבערשיקען אַ געדרוקטען גרוס צו דעם גוטען פרײַנט, און יעדעס מאָל אוועקגעלײגט די פען, נישט תמיד גלויבט עס זיך זאָגען אַלצדינג, וואָס מען טראַכט, דעם פולסטען אמת. און בפרט, ווען דער אמת קען ווי עס איז וועה טון. אפילו ווען אויך זעהר מילד. עס איז מיר שווער געווען צו שאַפען אַן'אײנהײַטליך בילד, צונויפבונדען אין מיר די פאָרשטעלונג פון יושקעוויטש דעם שרײַבשטעלער און יושקעוויטש דעם מענשען.

צום שרײַבשטעלער האָב איך געהאַט אַן'אומזיכערע בעציהונג מיט אַ יאָהר צוואַנציג צוריק — ווען עס זענען אַרויס זײַנע ערשטע ביכער בעזונדער אין דעם פערלאַג „זשיזן" — איז ער פאַר מיר געווען דער פערטרעטער פון דעם רוסישען רעאַליזם, אײנער פון די בעסטע באַכטער פון דעם יודישען לעבען, וואָס ווערט צעפאַלען, אַ מין לעבענס-שבזאַגער פון דעם רוסישען יודענטום. אין שוין דערצעהלט האָב איך כאַראַקטעריזירט זײַן ווערק — אין אַ דײַטשען אַרטיקעל — אַלס צו אײנזײַטיג, צו האָפנונגסלאָז. אמת, דאָס יודישע לעבען „צעפאַלט" — אמת, די יודישע גאַס — אין די גרויסע שטעט — ווערט אַנ'אַנדערע. אָבער וואַקסט דען נישט עפּעס נײַעס? ווערען נישט געשאַפען קײַן אַנדערע ווערטען? מיר האָט געפעהלט זײַן אָפּטימיזם — יוגענד איז תמיד אָפּטימיסטיש — אָבער איך האָב געזוכט בײַ יושקעוויטש'ן דאָס וואָרצעלדיגע, דעם אָבשײַן פון דעם פערבאָרגענעם יודישען שײַן. און אויב אפילו — אַ זונען-אונטערגאַנג — וואו זאָגען די רײַכע פאַרבען פון דעם צווישען-טאָג-און-נאַכט?

ווײַטערע יאָהרען. איך ווער פּעסימיסטישער. און ווידעראַמאָל גענהען מיר פערבײַ אײנער דעם צווײַטען — און טרעפען זיך נישט.

איך געדענק אַ מאָל אַן'אָווענט אין ווילנער שטאָט-טעאַטער. אַ פאַר יאָהר נאָך דער ערשטער רעוואָלוציע, נאָך דער צעשטערונג פון אַלע האָפנונגען און חלומות. 1908 איז געווען דאָס יאָהר. מען האָט געשפּילט אַ דראַמע פון יושקעוויטש — „אין דער שטאָט". הונגער, נויט, פערצווייפלונג — און האָפנונג. און אײנער — עפּעס אַ בוטער, אַ שטילער נעהט אַרום — בער איז געווען זײַן נאָמען — און רעדט, ווי צו זיך: „מען זאָגט שטיל, אָבער מען זאָגט: עס וועט בעסער ווערען — אין צוואַנציג יאָהר, נו, אין צוואַנציג יאָהר".

די גימנאַזיסטען האָבען ווילד אַפּלאָדירט, די סטודענטען און די יונגע „בערישנעס" זענען געווען בעגײַסטערט — אָבער מיך האָט עס כמעט פערדראָסען: וואָס זאָגט מען — ווער זאָגט? און וואָס ווערען אין צוואַנציג יאָהר? דאָס העכסטע ליבעראַלע דומע (עס איז געווען דעמאָלט צו ווייניג פאַר מיר — און אפשר הײַנט אויך!) — אָבער גלויבט ער באמת, אַט דער „בער", אָדער טעמיען יושקעוויטש, אַז אין צעהן אָדער צוואַנציג יאָהר וועט קומען די גרויסע ערלעזונג, די בעפרײַאונג, אַז טאָל וועט ווערען באַרג — און באַרג טאָל? אַ רעאַליסט — איז געווען דער ערשטער אײַנדרוק. אַ נאַאיווער אידעאַליסט — דער צווײַטער.

און יאָהרען זענען פערגאַנגען — שטורמישע יאָהרען, שרעקליך-מאַכענדע בער'ס נביאות איז מקוים געוואָרען. מעהר ווי יושקעוויטש האָט אַלײן געוואָלט, טאָמער ווי איך האָב עס ווען-עס

(ענדע זעהט זײַט 6).

א נייער רוסישער אנטיסעמיטיזם?

די רוסישע צייטונג אין פאריז „פאסלעדניא נאוואסטי" האט אבגעדרוקט א לאנגען ענטפער פון די צוויי רוסישע שרייבער, קארסאווין און סובטשינסקי, געגען דער בעשולדיגונג אין אנטיסעמיטיזם.

קארסאווין, א בעקאנטער רוסישער פילאזאף, איז אויך איינער פון די פיהרער פון דער נייער רוסישער בעוועגונג, וועלכע הייסט „איראזיא", א ווארט, וואס שטעלט זיך צונויף פון „איראפא" און „אזיע". די בעוועגונג פרעדיגט נייע יסודות פאר דער רוסישער קולטור: מיט דעם פנים הויפטזעכליך צום מזרח, צו אזיען; נאט פערנעמען אלץ, וואס קומט פון איראפא; אפהיטען דאס אייגענע רוסישע; בלייבען נאר רוסען; שטעהען אויף דער גרעניץ צווישען איראפא און אזיען.

אין פערשידענע זאמען האט מען די פיהרער בעשולדיגט אין א נאטער פארציגע אנטיסעמיטיזם, דער בריף פון די צוויי הערען ווייזט אן אויף דעם, אז ערשטענס טאר מען נאט מאכען די לעהרע פעראנטווארטליך פאר ארויסטרעטונגען מצד איינצעלנע מענשען; צווייטענס, אז פון א געוויסער אבנייגונג ביי מענשען פון פערשידענע נאציאנאליטעטען פון איינעם צום צווייטען איז נאך נאט נעדרונגען, אז דאס איז פיינדשאפט צו דאס איז אנטיסעמיטיזם א.א.וו.

צום סוף זאגען זיי צו צו פערנעמען זיך ערנסט אין טיף מיט דער יודישער פראגע, ווייל דאס איז וויכטיג אי פאר רוסלאנד אי פאר דעם רוסישען יודענטום. די פראגע איז פערשארפט געווארען צוליב דער רעוואלוציע, אבער פערשווייגען טאר מען זי בשום אופן נישט.

א רעליגיאנס-וויסענשאפטליכע זאמלונג אין מארבורגער אוניווערזיטעט.

מארבורג. (י.ט.א.) אויף דעם גיגען אוניווערזיטעט ווערט געשאפען א רעליגיאנס-וויסענשאפטליכע זאמלונג, וואס וועט דינען דעם אונטעריכט אויפ'ן אוניווערזיטעט. ווי עס דערוואוסט זיך דער פערשטעהער פון דער י.ט.א. וועט אין די ראמען פון דער אלגעמיינער זאמלונג געשאפען ווערען א ספעציעלע יודישע [illegible]

[illegible] יודישע אלטערטימליכקייטען אין א אונגארישען שטעדטעל.

בודאפעשט. (י.ט.א.) אין אונגארישען שטעדטעל טאטא זענען רויבער בעפאלען די דארטיגע שוהל און צוגערויבט אלע זילבערנע חפצים, וואס זענען געווען אין אייגענטום פון דער יודישער קהלה. עס זענען אויך צוגערויבט געווארען ווערטפולע יודישע קונסט-ווערק וואס שטאמען פון 16 און 17-טען יאהרהונדערט.

סולטאן אבדול האמיד'ס קאנפיסקירט פערמעגען.

דעם סולטאנ'ס זיהן טרעטען אויף געריכטליך צו פאדערן זייער ירושה און דער געוועזענער פראנצויזישער מלוכה-פרעזידענט מילעראן איז זייער אדוואקאט.

א גרויסער לאנדאנער פינאנץ-קאנסארציום האט דורך דער פערמיטלונג פון דער ענגלישער און גריכישער דיפלאמאטיע אונטערגענומען שריט, כדי אויסצופועל'ן צו בעפרייען פון קאנפיסקאט די ירושה פונ'ם לעצטען טערקישען סולטאן.

חוץ מזה האט דער זעלבער קאנסארציום אויך בדעה צו פראאינטערעסירען מיט דעם ענין דעם פעלקער-בונד.

עס האנדעלט זיך דא מכח די גרעסטע און קאמפליצירטסטע ירושה-אפערע פון דער נאך-מלחמה-צייט, וואס ווערט גאנץ בעשטימט פיהרען צו א גאנצער רייה פריוואט-פראצעסען.

אבדול האמיד, דער לעצטער סולטאן, איז ווי בעקאנט ארעסגעזעצט געווארען פון טראהן דורך דער יונג-טערקישער רעוואלוציע. ענווער פאשא, וואס האט נאכ'ן אויסברוך פון דער רעוואלוציע איבערגענומען די מאכט, האט דעם סולטאן געלאזט אינטערנירען, ער האט איהם אבער געלאזען דאס רעכט אנצופיהרען מיט זיין פריוואט-פערמעגען.

אבדול האמיד איז געצוואונגען געווען צו פערלאזען זיין אילד.-פאלאץ אין האט פון איצט אן געלעבט אלס דער רייכסטער פריוואט-מאן פון טערקיי. ענווער פאשא האט איהם אפילו בעשטימט א יעהרליכע פענסיע.

אבדול האמיד האט צו דער זעלבער צייט געהאט 5 געזעצליכע פרויען און זיבען זיהן. די זיהן דעם סולטאנ'ס, מחמעד סעלים, אבדול קאדיר, אחמעד, בורכאנעדין, אבדור ראהים, נורעדין און אמירין האבען בעקומען א איירעפעאישע ערציהונג און האבען געלעבט טיילווייז אין אויסלאנד, טיילווייז אין טערקיי.

אבדול האמיד איז דאן אויף א קורצער צייט אינטערנירט געווארען אין סאלאניקי. ער האט אויך מיטגענומען אין גלות אריין זיין הארעם, די צאהל פון די הארעם-דאמען איז יעדענפאלס בעדייטענד רעדוצירט געווארען, ווייל אבדול האמיד האט זיך מעהר נישט געפיהלט בכח צו מאכען אזוינע גרויסע הוצאות.

אין די ערשטע חדשים האט דער הארעם פונדעסטוועגען נאך אריינגענומען 350 פרויען, א צאהל, וואס איז לגבי דער פריהערדיגער צאהל פון 800 הארעם-דאמען, א בעדייטענדע רעדוקציע. די איבעריגע הארעם-דאמען, וואס זענען דערווייטערט געווארען פון הארעם, זענען בעשענקט געווארען מיט רייכע מתנות.

אבער אפילו דער פערקלענערטער הארעם, מיט זיין גאנץ אנגעהעריגען דינסט-פערזאנאל, איז נאך געווען א צו גרויסע לאסט פאר'ן דעטראניזירטען סולטאן, הגם אבדול האמיד האט נאך אין דער צייט געהאט גרויסע גיטער אין קליין-אזיען, אין טראציען, ווייטער האט ער געהאט א גרויסע צאהל פאלאצען און הייזער אין קאנסטאנטינאפאל, אנגארא, סאלאניקי און ענדליך האט ער אויך פערמאגט א גרויסע קאלעקציע פון טייערע עדעל-שטיינער.

אבדול האמיד האט ענדליך געפלאנט צו צולאזען זיין גאנצען הארעם און בלויז צו האבען נעבען זיך זיינע פינף געזעצליכע ווייבער.

דא האט אין טערקיי אויסגעבראכען צום צווייטען מאל א רעוואלוציע און מוסטאפא קעמאל איז געווארען דער אונבעשרענקטער דיקטאטאר אין לאנד. די יונג-טערקישע רעפובליק, האט זיך נישט בעצויגען צום סולטאנ'ס פאמיליע מיט אזוי פיל איינזעהן ווי ביי דער פריהערדיגער מאכט.

אבדול האמיד'ס פערמעגען איז קאנפיסקירט געווארען, בינו לבינו איז דער סולטאן געשטארבען און די מיטגלידער פון סולטאנ'ס פאמיליע זענען אויף אייביג פערטריבען געווארען פון טערקיי. אין זיין צואה האט דער סולטאן פערשריבען זיין גאנץ פערמעגען זיינע 5 פרויען און די זיהן. היות אבער, ווי מוסטאפא קעמאל האט געלאזט קאנפיסקירען דאס גאנצע פערמעגען פון סולטאן, האבען די פערטריבענע זיהן זיך בעמיהט אין אויסלאנד, און עס איז זיי אויך געלונגען צו קריגען א הלואה ביי א געוויסען ענגלישען קאנסארציום פון 50 טויזענד פונט, אויזגעשטעלט אויפ'ן חשבון פון זייער ירושה.

בעת דער אפמאך אין לוזאני איז אונטערגעשריבען געווארען דורך טערקיי און גריכענלאנד, האבען דאן דעם סולטאנ'ס זיהן געהאלטען דעם מאמענט פאר פאסיג אויפצוטרעטען מיט זייער ירושה-תביעה, זייערע אדוואקאטען זענען דאן ארויסגעטרעטען צו דער גריכישער רעגירונג מיט דער פאדערונג פון זייערע קליענטען, ווארום לויט ווי ס'איז אויבען געזאגט געווארען האט דער סולטאן געהאט פיל גיטער אין סאלאניקי און אויך אנדערן באדען, וואס געהער איצט צו גריכענלאנד. דער ענין האט זיך געשלעפט עטליכע יאהר, ווי ס'ווייזט אבער אויס, האבען די סולטאנ'ס זיהן ענדליך עפעס אויסגעפועל'ט, לעצטענס האבען זיי געווינען פאר זייער זאך דעם געוועזענעם פראנצויזישען מלוכה-פרעזידענט מילעראן, וואס בעזיצט דערצו אליין א אדוואקאטור-פראקטיק.

קאמישע געשיכטע מיט העברי פארד.

ניו-יארק. (י.ט.א.) א קאמישע געשיכטע האט פאסירט מיט העברי פארד, ווען ער האט געוואלט דעמאנסטראטיוו בעווייזען, אז ער איז נישט קיין שונא פון יודען. פארד איז אנגעקומען קיין באדעורי און איז בעלאגערט געווארען דורך א מחנה צייטונגס-פאטאגראפיסטען, וועלכע האבען איהם געוואלט פאטאגראפירען.

„כאטש איך לאז זיך קיינמאל נישט פאטאגראפירען פון צייטונגען, פונדעסטוועגען וועל איך יא ערלויבען צו נעמען פון מיר א בילד" — האט פארד ערקלערט איינעם פון די גרופע פאטאגראפיסטען, וואס האבען איהם ארומגערינגעלט און וואס האט אויסגעקוקט צו זיין א יוד.

די איבעריגע צייטונגס-פאטאגראפיסטען זענען געבליבען שטעהן און האבען נישט געוואוסט מיט וואס איז זייער חבר מעהר מזל'דיגער פון זיי. אבער פארד האט גלייך אויפגעקלערט דאס קלאר געמאכט.

„איך טוה עס דערפאר, ווייל איך האב א בעשטימטע אורזאכע. מענשען מיינען, אז איך האב פיינד יודען, אבער דאס איז נישט אמת, איהר זייט א יוד און כדי איבערצייגען, אז איך האב גארנישט געגען יודען, מאך איך פאר אייך דעם אויסנאהם און לאז אייך נעמען מיין בילד".

אזוי האט פארד געזאגט צום צייטונגס-פאטאגראפיסט בעת יענער האט שווייגענדיג אבגעשטעלט זיין אפאראט און עטליכע מאל פאטאגראפירט פארד'ן אין פערשידענע פאזען. ווען דער פאטאגראפיסט איז פארטיג געווארען מיט זיין ארבייט, האט ער אוועקגעשטעלט זיין אפאראט אין א זייט, האט זיך אויסגעדרעהט צו פארד'ן און האט איהם געזאגט: „א דאנק אייך, ה' פארד, אבער איך בין נישט קיין יוד, איך בין גאר א איטאליענער.

נייע מיטגלידער פון דייטשע פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט.

בערלין. (י.ט.א.) לעצטענס זענען אין דעם דייטשען פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט אריינגעטרעטען פיל בעקאנטע דייטשע און יודישע פערזענליכקייטען. צווישען אנדערע איז אין קאמיטעט אריינגעטרעטען נעהמיה-יוסטין-עם באנדי פון דרעזדען. דער דייטשער געגעראל-קאנסול אין ירושלים ד"ר נארה, פראפ. ד"ר אטא (מארבורג), דער פיהרער פון דער דייטשער מינדערהייט אין לעטלאנד ד"ר שימאן, בירגערמייסטער ד"ר שראם פון האמבורג און דער פארזיצער פון דער „אחדות-פעראייניגונג פון אמונה-טרייע יודען אין דייטשלאנד" הרב ד"ר אונא, דער ארייננעריט פון הרב ד"ר אונא דארף בעטראכט ווערען אלס א ספיציעלער שריט מצד דער אונאבהענגיגער יודישער ארטאדאקסיע אין דייטשלאנד.

די געהיימניש פון יענער נאכט...

שפאנענדער ראמאן פון לאדזשער לעבען.

פון לעאן פייערמאן.

(44-טע פארטזעצונג).

אסתר האט זיך צוריקגעצויגען, קוקענדיג מיט פערוואונדערטע אויגען אויף ווייגגארטען'ס פנים.

— סטאשעק!... — האט זי אויסגערופען — ווי קומסטו דא אהער?...

זי האט פערדעקט דאס פנים מיט די הענט. די שאנדע האט זי אויסגעגעסען. זי האט געוואלט לעבעדיגערהייט איינגעזונקען ווערען אין דער ערד. זי האט זיך געשעמט, וואס זי האט זיך מיט איהם צונויפגעטראפען אין אזא טרויעריגע לאגע, און ווערכער זי האט זיך געמוטען.

— נו, קום נעהענטער, קום נעהענטער... איך וויל דיך אנקוקען און זעהען ווי דו זעהסט אויס...

זי האט זיך געלאזט ארומנעמען און זיך אוועקגעזעצט אויף דער קאנאפע. ער האט זיך בעזעצט נעבען איהר און גלעטענדיג איהר פנים מיט א ווארימע האנט, האט ער מיטפיהלענד געזאגט:

— דו ביסט אזוי נעפרוירען... דו ציטערסט אינגאנצען... עס איז דיר קאלט?

— ניין...

— אפשר ווילסטו דיך לעגען אין בעט?... איך וועל דיך צודעקען מיט א ווארימע דעק... דו ביסט נאס...

— עס וועט מיר גארנישט זיין... די קליידער וועלען זיך אויסטרוקענען אויף מיר...

זי האט געריידט שטיל, ווי זי וואלט זיך געשעמט. ער האט געקוקט אויף איהר און בעוואונדערט איהר שעהן פנים.

— דו זעהסט שלעכט אויס... וואס איז דיר?

זי האט געשוויגען.

— נו, פארוואס פרעהסטו דיך גארנישט?... מיר האבען זיך דאך אויסגעטראפען...

— איך קען מיך נישט פרעהען!

— פארוואס?... ביסטו קראנק?

— ניין...

— וואס דען איז דיר?

— זי האט געקוקט אויף איהם מיט טרויעריגע אויגען.

— איך בין הונגעריג... איך האב א גאנצען טאג נישט געגעסען... עס ווילט זיך מיר שטארק עסען...

— פארוואס האסטו באלד נישט געזאגט? א שאד, וואס איך האב שוין אויפגעגעסען די קאלאציע... מיר וואלטען געגעסען צוזאמען...

ער האט געקלינגען אויפ'ן קעלנער און בעשטעלט א קאלאציע. אין איינינגע מינוט ארום אי'ז אויפ'ן טיש געשטאנען א טאץ מיט זעמעל, פוטער און אייער. אסתר האט זיך געווארפען אויפ'ן עסענווארג ווי א הונגעריגע חיה.

זי האט געגעסען פלינק און גיך און יעדע רגע אנגעקוקט ווייגגארטען'ען מיט דאנקבארקייט און שמייכלענדיגע אויגען.

— יעצט וועלען מיר זיין צוזאמען, נישט אמת? — האט זי געזאגט עסענדיג — איך וועל דיך שוין מעהר נישט פערלאזען, קיינמאל מעהר נישט פערלאזען...

ווייגגארטען האט געשאקעלט מיט'ן קאפ.

— דו פרעהסט דיך גארנישט? — האט זי געפרעגט מיט א פרעהליך קול און פלוצלינג איז איהר בליק געפאלען אויף זיינע הענד. זי האט דערזעהן א הייראטס-פינגערל אויף זיין פינגער און איז טרויעריג געווארען.

— דו האסט א פרוי?... האט זי שטיל געפרעגט. פערוקענדיג דאס גלאז.

— יא... — האט ער געענטפערט. זי איז שטיל געווארען. טרעהרען האבען זיך איהר געשטעלט אין האלז.

זי האט געוואלט אלץ אוועקווארפען, פערלאזענדיג איהם אויף אייביג און ווידער געהן אויף דער גאס.

אבער זי האט זיך איינגעהאלטען. זי האט זיך אויפגעהויבען פון דער שטוהל און נישט געוואוסט, וואס צו טון. זי האט געמאכט א בעוועגונג, ווי זי וואלט ארויסגעהן פון צימער.

— וואו געהסטו? — האט ער געפרעגט.

איך ווייס נישט... דא האב איך נישט, צו וואס צו בלייבען.

— קום, מיר וועלען ווייטער שמועסען — האט ער זי אנגענומען פאר דער האנט.

זיי האבען זיך ווייטער געזעצט אויף דער קאנאפע.

— דו ווייסט נישט — האט זי געזאגט, טוליענדיג זיך צו איהם — איך האב א סך געליטען זייט אין דער צייט, וואס מיר האבען זיך צעשיידט... עס איז מיר געווען שלעכט... א יאהר אין טורמע... און דערנאך דאס ענטלויפען... און דערנאך אויף די ווארשעווער גאסען... דא געה איך שיער אויס פון הונגער... מיין רעטער איז געוועזען פאר מיר זעהר גוט, אבער ער האט מיר גארנישט געקענט העלפען... איך האב געזעהן, ווי ער פייניגט זיך, ווי עס טוט איהם וועה... איך האב דעריבער בעשלאסען צו ענטלויפען פון זיין הויז... ער זוכט מיך... און וואס האב איך געוואלט טון אליין אין א גרויסער שטאדט?... איך בין דעריבער אוועק אויף דער גאס...

פון הונגער האב איך נישט געוואלט שטארבען... און אזוי איז עס שוין ווייטער געגאנגען...

זי האט זיך בעגאסען מיט טרעהרען...

— איך האב זיך דערפרעהט, ווען איך האב דיך דערזעהן, ווייל איך ווייס, אז בלויז דו אליינער ליבסט מיך... יענע האבען געליבט בלויז מיין קערפער און דו ליבסט אויך מיין נשמה... איך זעה. אז פאר מיר איז קיין גליק אויף דער ערד נישטא... דו האסט א פרוי...

ווייגגארטען האט אונגעדולדיג זיך א בעוועג געטון.

— ווארט... איך וועל געפינען אנ'עצה... דו וועסט אוועקפאהרען מיט מיר

— וואהין?

— קיין ווילנא.

— צו וואס.

— וואס הייסט צו וואס?...

— א היים...

— דו וואוינסט אין ווילנא?... איך האב נישט געוואוסט... אבער הער, דו האסט א שעהנע פרוי?...

— האב נישט קיין מורא... עס נעהמט נישט וועגען איהר אייפערזוכט... פאר דיר בין איך גרייט אלץ צו טון... איך וועל פאר דיר דינגען א וואוינונג אין ווילנא... דו וועסט דארט וואוינען אליין ביז צו דער צייט, ווען איך וועל בעקומען א גט...

— דערנאך... וועלען מיר וואוינען צוזאמען אלס מאן און ווייב...

זי האט זיך איהם געווארפען אויפ'ן האלז. דאס טיכעל איז איהר אראבגעפאלען פון די אקסלען און פון אונטער איהר בלוזקע האבען זיך ארויסגעזעהן איהר פוכיגע, שנעה-געפארבטע ברוסטען.

זי האט ארומגענומען מיט ווארעמע הענט, טוליענדיג זיך צו איהם און בעדעקענדיג איהם מיט קושען.

— מיין טייערער — האט זי געשעפטשעט — מיין איינציגער!...

ער האט געענטפערט מיט קושען אויף איהר, קושען און געגלעט איהר סאמעט-ווייכע הענט. זי האט זיך נישט ענטקעגענגעשטעלט, זי האט זיך ערלויבט צערטלען און קושען. ער האט זי געכאפט אין זיינע ארעמס און זי צוגעדריקט נעהנטער צו זיך, עס האט זיך דערוועקט אין איהר א שוין-לאנג איינגעשלאפענע ליבע.

(פארזעצונג קומט).

שוידערליכע סצענעס אין האמבורגער פארט פון צוריקגעקומענע פון ארגענטינא.

מיר געפינען פאר אונזער חוב אפצודרוקן די ראזינגע פאקטען. די אלע, וואס קלויבן זיך פאהרען קיין ארגענטינא, דארפען אויף יעדען פאל גענוי זיך אינפארמירן ביי בעגלויבטע פערזאנען, וואס פאר א אויסזיכטען עס זענען דארט פאר זיי פארהאן. אנדערש זיי לאזען זיך אין וועטען, שווערען ווען!

דער טשענסטאכאווער סוחר ה' משה ראזענצווייג גיט איבער איינינגע טרויעריגע איינדריקען, וואס עס האט אויף איהם געמאכט א בעזוך אין האמבורגער פארט, ווען ס'איז אנגעקומען א שיף מיט א גרויסע צאהל עמיגראנטען, וואס האבען זיך אומגעקעהרט פון ארגענטינא. ער דערצעהלט פאלגענדעס:

פאהרענדיג קיין האמבורג האב איך אויף די סטאציעס און אין די וואגאנען געטראפען רייזענדע קיין ארגענטינא, איך האב זיך מיט זיי ארומגעשמועסט און זיי האבען מיר ערקלערט, אז מען האט זיי געשריבען, דאס דורך ארבייט קען מען אין ארגענטינא גוט פערדינען, און קיין ארבייט פעהלט דארט נישט. עס זענען צווישען די רייזענדע אפילו געווען אזעלכע, וואס האבען דא אויך נישט שלעכט פערדינט. אזוי איז געפאהרען א יונגערמאן פון דאנציג, וואס האט זעהר שעהן פערדינט, אבער זיין פאהרען קיין ארגענטינא, זיך אויסצובעסערן די לאגע און פערדינען נאך מעהר.

איך האב געדארפט געשעפטליך זיין ביים האפען, ווען ס'איז גראד אנגעקומען א שיף מיט רעעמיגראנטען, צווישען וועלכע איך האב פון זייער בעמערקט אויך יודען. איך בין געגאנגען אהין אין בעגלייטונג פון מיין האמבורגער געשעפטס-פריינד. און עס האט זיך מיר פארגעשטעלט א בילד, פון וועלכען די האר שטעלען זיך קאפויער.

איך פערבינד מיט זיי א שמועס, און שרעקליך, שוידערליך איז דאס, וואס איך האב זיך פון זיי אנגעהערט. כמעט אלע זענען זיי ווי אבגענארט געווארען דורך זייערע בעקאנטע און פריינד, וואס געפינען זיך דארט, וועלכע האבען זיי גומע בריף געשריבען און גאלדענע גליקען פארגעשטעלט, אבער זיי טון בכיון אהין פערנארען מענשען, אלס אגענטען פון די שיפס-געזעלשאפטען. נישט בלויז עס איז דארט נישטא קיין ארבייט, נאר אפילו, ווען מע זאל וועלען ארבייטען גאנצע טעג און נעכט, קען מען אויך נוט פערדינען אויף חיונה. צווישען די צוריקגעקומענע האב איך געזעהן פעסטגעבויטע ארבייטער, נישט-יודען פון בולגאריען, רומעניען, יוגאסלאוויען און אנדערע מדינות, וועלכע זענען געווען גרייט געווען צו טון יעדע שווערסטע ארבייט, אבי נישט צוריקצוקומען.

זעלבסטפערשטענדליך האב איך זיך געקענט פערשטענדיגען נאר מיט די יודען, צווישען וועלכע ס'איז געווען א געוויסער דאקטאר סאמועל קאץ פון בוקארעשט, וועלכער איז געפאהרען אהין מיט 10 טויזענד דאלאר זוכען דארט גאלדענע גליקען, און איצט איז ער פערצווייפעלט אויפ'ן העכסטען גראד. ער האט מיר איבערגעגעבען געוויסע פרטים וועלכע ער האט געזאגט, אז איך קען זיי פערעפענטליכען אין זיין נאמען, און ווארענען אלע יודען, נישט צו פאהרען קיין ארגענטינא.

ד"ר קאץ האט מיר אלס פאכמאן ערקלערט, אז קודם כל איז דער קלימאט דארט נישט געאייגענט פאר צוואנדערער. דאס וועטער ענדערט זיך אפט פון זעהר קאלט אויף זעהר הייס און דאס ווירקט שלעכט אויף די פרישע אנגעקומענע און מאכט זיי קראנק.

איך בין נישט אומשטאנד אויסצודרוקען, אין וועלכען צושטאנד איך האב די ראזינגע אומגליקליכע געפינען, זיי רעדען ווי צומישטע, און גלויבען שוין נארנישט, אז ס'איז פאר זיי נאך פארהאן א וועלט.

איך האב אויך בעזוכט די שיף, אויף וועלכער זיי זענען אנגעקומען, און דא שטעלט זיך ווידער פאר דאס שוידערליכסטע בילד, וואס א מענש איז אומשטאנד צו בעשרייבען, אלע מוזען זיי ליגען אויף דער ערד איינער אויפ'ן אנדערן און ווערום מיט מיט קריכען ארום אויף זיי.

איך וואלט נאך געהאט פיל איבערצוגעבען — ענדיגט ה' ראזענצווייג — אבער איך גלויב, אז דאס וואס איך האב דערצעהלט איז שוין גענוג, אז אזוינע מענשען זאלען זיך נישט לאזען פערפיהרען און אריינגעשלעפט אין אזא שרעקליכער נעץ, עס איז דער חוב פון דער גאנצער יודישער פרעסע, פון די כלל-טוער, רבנים, און עסקנים צו ווארענען די אומגליקליכע יודען, אז זיי זאלען נישט גלויבען אין קיין פאלשע קלאגנען, און זאלען נישט אליין קריכען אין גרעסטען אומגליק.

מיר געפינען פאר אונזער חוב אפצודרוקן די ראזינגע פאקטען. די אלע, וואס קלויבן זיך פאהרען קיין ארגענטינא, דארפען אויף יעדען פאל גענוי זיך אינפארמירן ביי בעגלויבטע פערזאנען, וואס פאר א אויסזיכטען עס זענען דארט פאר זיי פארהאן. אנדערש זיי לאזען זיך אין וועטען, שווערען ווען!

עסטרייכישע קאטאליקען געבעזורעכט יודישע אנקלאגעס אין ארץ-ישראל.

ווין. (י.ט.א.) אין ירושלים'ער בעריכט פון א דארטיגען גלח אין דער קאטוילישער „רייכספאסט" ווערען אנערקענט די גערעכטע אנקלאגעס פון דער יודישער בעפעלקערונג אין ארץ-ישראל, געגען דער וואהל-ארדינאציע צו די פארשטעהענדע שטאט-ראט-וואהלען אין ארץ-ישראל. די „רייכספאסט", וועלכע איז דער ארגאן פון בונדעס-קאנצלער ד"ר זייפעל בעטאנט די עולה, וועלכע עס ווערט בעגאנגען לגבי די יודען אין ירושלים און אין יפו דאדורך. וואס אין ירושלים זענען די גרעניצען פון די וואהל-קרייזען איינגעטיילט, אזוי, אז אלע בירגער פון די נייע יודישע שטאט-קווארטאלען פערלירען זייער וואהל-רעכט און אין יפו האט די ארץ-ישראל-רעגירונג פלוצים ארויסגעגעבען א פערארדנונג, אז די בירגער פון תל-אביב האבען נישט קיין רעכט צו בעטייליגען זיך אין די שטאט-וואהלען פון יפו, הגם יפו און תל-אביב זענען געזעצליך און אדמיניסטראטיוו נאך אלץ איין מוניציפאלע געמיינדע.

לאדזער כראניק.

היינט ווערט בעפרייט דער יאהרגאנג 1904.

(§) לויט דער פעראָרדנונג פון קריגס-מיניסטעריום ווערט היינט בעפרייט פון מיליטער-דינסט דער יאהרגאנג 1904.

היינט—לעצטער טערמין צו צאהלען לאקאל-שטייער.

היינט איז דער לעצטער טערמין אויס-צוצאהלען דעם מלוכה'שען לאקאל-שטייער פאר'ן ערשטען קווארטאל פון 1927.

פילסודסקי'ס געבורטס-טאג איז די שולען.

די שול-טאפלט האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, אז דעם 19. מערץ, אין גע-בורטס-טאג פון מארשאל פילסודסקי, זאָלען אין די שולען אראָנזשירט ווער-רען לעקציעס, אין וועלכע מען זאָל רעד-דען וועגען פילסודסקי'ן.

10 נייע ספארט-פלעצער.

גענעראל מאלאפאווסקי האט זיך געווענדעט צום מאגיסטראט מיט א פאר-שלאג צו שאפען אין לאדז 10 נייע ספארט-פלעצער.

דין-תורה וועגען ראדאשיצער רבי'סטווא

זאל ענטשיידען ווער עס זאל זיין דער ממלא מקום פון אלטען רבי'ן.

דער רבי ר' חיים אשר קוקט זיך שוין אום וועגען א „הויף" אין דארף קאלי.

(ג) וועגען דער אסיפה פון די ראדא-שיצער חסידים פון גאנץ פוילען, וואס איז זונטאג פארגעקומען אין לאדז דער-וויסען מיר זיך נאך פאלגענדע פרטים:

דער פארשטעהער פון די ראדאשי-צער חסידים אין קונסק האט זיך ארויס-געזאגט דערפאר, אז דער רבי ר' חיים-אשר'ל זאל זיך בעזעצען אין קונסק, ביז די מחלוקת מיט'ן ראדאשיצער רב וועט ווערען אויסגעגלייכט. די קונסקער קהלה זאגט דערפאר צו דעם רבי'ן 150 זל. א וואך מיט דירה, בעלייכטונג, בעהיי-צונג וכדומה.

אז דער רבי ר' חיים אשר'ל זאל זיך בעזעצען אין ראדאשיץ האבען זיך ארויסגעזאגט דאס רוב פון די לאדזער דעלעגאטען, דערנאך אויך א ראדאשי-צער דעלעגאט. דאגעגען די דעלעגאטען פון אפאטשנא, פושעדבארוש און סקא-ושניאס, האבען זיך ארויסגעזאגט געגען דעם, ביז עס וועט קומען צו אַן אוים-גלייך מיט'ן ראדאשיצער רב.

בעת דער אסיפה איז אויך איבער-געלייענט געווארען א בריף פון ראדאשי-צער רב ר' ישראל יוסף. אין דעם בריף אפעלירט דער ראדאשיצער רב צו זיין ברודער ר' חיים אשר'ל, אז ער זאל איינ-ווילינגען זיך צו פערלאזען אויף א גדול-הדור, וועלכער זאל ענטשיידען וועגען שלום, ווי אויך וועגען וואוינארט פון'ם רבי ר' חיים אשר'ל.

איינזעהענדיג, אז פאר די שלושים וועט דער ענין נישט ווערען דורכגעפיהרט, ווייל אין דער ראדאשיצער רב קען אמאל דעם פסק אין דער פראגע שוועס-טיאגירען — האבען די דעלעגאטען זיך אפגעהאלטען פון ארויסזאגען זייער מיי-נונג אין דער פראגע, איבערלאזענדיג דאס פאר די גדולי הדור.

מ'רעדט, אז דער בעלזער, אדער דער טשארטקאווער רבי שליט"א וועט ענטשיידען דעם ענין.

צו דעם צוועק זאל צושטאנד קומען א בעגעגעניש פון ביידע ברידער.

* * *

די ראדאשיצער חסידים פון לאדז ווי-לען, ווי בעקאנט, אז דער רבי זאל זיך בעזעצען אויף שטענדיג אין אונזער שטאט. מעהרערע אנגעזעהענע גבירים לייגען פאר דעם רבי'ן די פריינטליכע מיטהילף אין דעם פרט. אזוי למשל וויל ר' מאיר לעמעל מאראקא געבען דעם רבי'ן אין קאלי א גרויסע דירה מיט בעקוועמליכקייטען אין זיין ווילע. אין קאלי וויל דעם רבי'ן אויך געבען א דירה מיט אלעם נויטיגען און אויך א כשר-איינ-געארדענטע מקוה דער ה' בתם בערגער.

דער רבי איז נעכטען פארטאג אין בעגלייטונג פון זיינע מקורבים ארויסגע-פאהרען קיין קאלי, כדי צו בעזוכען די איהם פארגעלעגטע דירות. דערפאר געהט אן אין די קרייזען פון די ראדא-שיצער מקורבים א השערה, אז דער רבי ר' חיים אשר'ל וועט מאכן זיך בעזעצען אין קאלי.

די דעלעגאטען זענען נעכטען זיך צו-פאהרען אין זייערע שטעט אריין.

* * *

(ג) אין שייכות מיט דער פארשטע-הענדער דין-תורה צווישען ראדאשיצער רבי'ן און דער לאדזער קהלה-פערוואל-טונג, האט דעם רבי'ן נעכטען בעזוכט א דעלעגאציע פון לאדזער ראבינאט אין די פערזאנען פון די מורה-הוראה'ס ה' ליפשיץ ראזענבערג און מענאל.

דער רבי ר' חיים אשר'ל האט נעכ-טען געשיקט א בריף צו דער קהלה-פער-וואלטונג וועגען בעשטימען דעם מען מען פון דער דין-תורה.

* * *

(ג) נעכטען איז אין לאדז פארגעקו-מען די לויה פון ר' מנחם משולם פ. רש-טענבערג, פאר וועלכען די קהלה האט בעשטימט א קרקע נעבען ראדאשיצער רבי ר' אליעזר דוד'ל זצ"ל, נים געבענ-דיג צו וויסען וועגען דעם רבי ר' חיים אשר'ל שליט"א. די קהלה האט דערביי זיך געשטיצט דערויף, וואס דער פערשטארבענער איז ווען 50 יאהר גע-ווען קיין ראדאשיץ צום רבי'ן און איז געווען איינער פון די עלטסטע ראדאשיצער מקורבים.

דער רבי ר' חיים אשר'ל האט, דער-וויסענדיג זיך וועגען דעם, געהאט שטארק עגמת-נפש און ער האט זיך צו-געזאגט הלמאי ס'איז געטון געווארען א זאך שלא רשות.

דאס געוויין פון רבי ר' חיים אשר'ל שליט"א קאמענטירט מען באופן, ווי דער רבי האט מורא, אז די קהלה אין לאדז זאל נישט האבען די כונה אוים-צונוצען דעם קבר פון ראדאשיצער רבי'ן זצ"ל צו נשמות'דיגע צוועקען, ד. ה. אויף פערקויפען די קרקע'ס בשכנות פון רבי'נס קבר.

צו יוליוס אדלער'ס אבפאהרען קיין ארגענטינא.

היינט געזעגנונגס-פארשטעלונג אין „סקאלא".

דאס יודישע טעאטער אין לאדז ווערט פער'יתומט. די איינציגע קינסטלערישע קראפט, וועלכע האט געקענט צושמידען דעם יודישען עולם צום טעאטער, פער-לאזט אונזער שטאט.

דינסטאג רייזט יוליוס אדלער אפ פון לאדז. ער פאהרט אין א ווייטער מדינה אוש קיין ארגענטינא, כדי דארטען צו שפילען יודיש טעאטער.

צום בעדויערן, מוז מען פעסטשטעלען, אז אלע בעמיהונגען אדלער'ס צו שטע-לען דאס יודישע טעאטער אין לאדז אויף געזונטע און פעסטע יסודות הא-בען זיך נישט איינגעגעבען. נישט די גוטע ליטעראַרישע פיעסען, וואס ער האט ארגאניזירט אין זיין רעפער-טואר, און נישט די בעמיהונגען ארויס-צובריינגען זיין טרופע אויף א מעגליך העכערע מדרגה, נישט בעוויזען צו „סקא-לא" דאס יודישע טעאטער אין אונ-זער שטאט. עס די דאזיגע טרויעריגע לא-גע האט אדלער'ן איבערצייגט די אפע-ביגע וואנדער-לוסט, וואס איז כאראקטע-ריסטיש פאר דער דאזיגער אונרוהיגען קינסטלער.

יוליוס פערלאזט לאדז. היינט געזע-גענט ער זיך אויף די ברעטער פון „סקאלא"-טעאטער מיט דעם היגען עולם וואס רינגעלט איהם ארום מיט ליבע און פערעהרונג און פאר וועלכען די שיידונג מיט איהם איז דערפאר נאך שמערצלי-כער.

ווער עס קען נענער אדלער'ן דער חיים, אז די פעדעם פון זיין נשמה פער-קניפען איהם צו שטארק מיט זיין הכ-מאטס-שטאט און עס וועט לאנג נישט דויערן, און עס וועט איהם ווידער ציהען צו אונז. א הארץ פיהלט א הארץ.

דערווייל געזעגענען מיר זיך מיט דעם ליבען יודישען קינסטלער מיט א האר-ציגען „פאהרט געזונט", ווינשענדיג איהם ערפאלג אין אלע זיינע אונטער-נעמונגען און קינסטלערישע אספיראַ-ציעס אויף יענער זייט פונ'ם אקעאן.

* * *

פרעסע-קאנפערענץ מיט אדלער'ן.

נעכטען פריה האט ה' יוליוס אדלער אין האטעל „מאנאפאל" פאר איינגע-לאדענע פרעסע-פארשטעהער זיך גע-טיילט מיט זיינע מיינונגען וועגען יודי-שען טעאטער בכלל און בפרט וועגען דער מעגליכקייט פון שאפען א סטאביל יודיש טעאטער אין לאדז.

— איך האב געבראכט מיין קאנ-טראקט אין אמעריקא, זאגט ה' אדלער, כדי אויף שטענדיג זיך צו בעזעצען אין לאדז, אין דער שטאט, מיט וועלכער איך בין פערבונדען דורך א גאנצער רייה זכרונות.

די פוילישע יודען זענען ווארעמע יו-דען, האבען ליב דאס יודישע טעאטער, זענען מבינים אויף קונסט. דער אמע-ריקאנער יוד האלט, אז איהם קומט אלץ אז ער בעצאהלט 2 דאלאר פאר א „טי-קעט" (בילעט) דארף ער זעהען שפי-לען און ווייטער גארנישט. וואס מ'דער-לאנגט איהם, ווי אזוי די פיעסע ווערט אויסגעפיהרט, דאס אינטערעסירט איהם לחלוטין נישט.

— דער טורנעע איבער פוילען, בפרט איבער די קרעסען, האט מיך איבער-צייגט, — זאגט ווייטער ה' אדלער, אז פוילען קען אויסהאלטען א יודיש טעא-טער. עס איז דא א געזונטער באדען דערצו.

אין פוילען דארף געשאפען ווערען א פאלקס-טעאטער, א טעאטער פאר די ברייטע יודישע מאסען. מ'דארף זיך נים רעכענען ווי ווייט די פיעסע זאלען זיין ליטעראַריש, מ'דארף דעם עולם גע-וועהנען צום יודישען טעאטער.

אויף דער פראגע: צי קען אין לאדז עקזיסטירען א שטענדיג יודיש טעאטער ענטפערט ה' אדלער:

— מיט איינגענע מיטלען קען אין פוילען דאס יודישע טעאטער, בפרט א טעאטער מיט א ברייטען פערגעם זיך נישט אויסהאלטען.

לויט דער מיינונג פון ה' אדלער, דארף אין לאדז, אין „פוילישען מאנטשעס-טער", געגרינדעט ווערען א טעאטער געזעלשאפט, וועלכע זאל האבען די אויפ-גאבע צו בויען דא א יודיש טעאטער לויט'ן מוסטער פון די אייראפעאישע טעאטערען. דאס איז דא דערפאהרונג, ס'דארף נאר זיין די איניציאטיווע. ס'זע-נען דא פארהאן פיל אנגעזעהענע עס-קנים און מעצענאטען, וואס וואלטען גע-ווען מיטגעארבייט ביים בוי פון א יו-דיש טעאטער אין לאדז. אויב ס'וועט זיך גרינדען אזא געזעלשאפט, וועלכע וועט נאר גאראַנטירען דעם רעפערטואר, בין איך גרייט אויף שטענדיג זיך צו בעזעצען אין לאדז.

אויב דער אויבענדערמאנטער פלאן זאל רעאליזירט ווערען, וועלען זיך גרינ-דען צוויי יודישע טעאטערען: א קאמע-רען-טעאטער און א דראמאטיש טעא-טער. איין טעאטער אין לאדז און דאס צווייטע אין ווילנא. אזוי אז בעת דער אפערעטען-אנסאמבל וועט שפילען אין לאדז, זאל דער דראמען-אנסאמבל שפי-לען אין ווילנא.

— צי איז דא מאטעריאל פאר צוויי יודישע טעאטערען? — פרעגען מיר דעם ה' אדלער.

— אהן שום ספק. בפרט פאר דער אפערעטע האבען מיר זעהר גוטע כחות. ה' אדלער רעכענט אויס א גאנצע רייה סוברעטען, וועלכע וואלטען ביי א בע-סערער רעזשי אויסגענומען ביים עולם צוו. אגר. האט ה' אדלער דערמאנט אלע לילית (די סוברעטע פון „אזאזעל").

ה' אדלער האט פערענדיגט:

— איך פאהר אוועק אויף דריי חדשים קיין ארגענטינא, און אויב אין משך פון די דריי חדשים וועט געשאפען ווערען די טעאטער-געזעלשאפט, וועלכע וועט בעוויזען צו לייגען דעם ערשטען ציגעל פאר א שטענדיג יודיש טעאטער, וועל איך צוריקקומען און אויף שטענדיג זיך בעזעצען אין לאדז.

אפעלאציע-קאמיסיע פאר'ן הכנסה-שטייער

וועט קודם כל בעטראכטען די רעקורסען פון די ביי וועלכע עס זענען שוין בעשטימט געווארען ליצימאציעס.

(י) ווי בעקאנט, האט דער פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער ה' מאזאווינצקי איבערגעשיקט דעם פינאנץ-מיניסטער-יום צו בעשטעטיגען די ליסטע פון די מיטגלידער פון דער אפעלאציע-קאמי-סיע פאר'ן הכנסה-שטייער פאר'ן יאהר 1926. אצט איז אנגעקומען א ענטפער, אז די ליסטע איז דורכ'ן מיניסטער בעשטעטיגט געווארען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט וועט דער פרעזעס ה' מאזאווינצקי אין די נאענטס-טע טעג רופען צו זיך די בעשטעטיג-טע מיטגלידער פון דער קאמיסיע און מיט זיי צונויפהאלטען א קאנפערענץ בנוגע דער ארבייט, וועלכע שטעהט זיי פאר — צום בעטראכטען די רעקורסען פון די סוחרים.

ווי ס'שטעלט זיך ארוים, איז אריינ-געטראגען געווארען א גרויסע צאהל רעקורסען, אין וועלכע די סוחרים בע-קלאגען זיך, אז זיי זענען בע'עולה'ט געווארען דורך די שאצונגס-קאמיסיעס, ווי בעשטימען אויף זיי צו הויכע שטייערען פון דער הכנסה. בעת דער גרעסטער טייל פון די סוחרים האט אין קריזיס-יאהר 1926 קיין שום הכנסות נישט געהאט און זיי האבען זייערע לא-גערן פערקויפט און פיל פאלען אפגע-פערדינסטען זאגאר מיט היזק, כדי צו קאנען דעקען די וועקסלען און אויסהאל-טען זייערע פאמיליעס.

צוליב דעם, וואס די בעשטעטיגונג פון די קאנדידאטען צו דער אפעלאציע-קאמיסיע איז א לאנגע צייט אויפגע-האלטען געווארען דורך דעם פינאנץ-מי-ניסטעריום, אין צוזאמענהאנג מיט'ן מעמאריאל פון דער צענטראַלער סוחרים ארגאניזאציע, אז ס'זאל בעשטימט ווע-רען א ספעציעלע אפעלאציע-קאמיסיע פאר די פאוויאטען אין דער לאדזער וואיעוואדזטווא, — האבען די עקזעקו-טארען פון די פינאנץ-אמטען פונקטליך ארויסגעפיהרט עקזעקוציעס פון סוחרים איינגעהאלטען די שטייערען, וועלכע זע-נען נאך דורך דער ניער שאצונגס-קא-מיסיע נישט בעטראכט געווארען.

ווי מיר ווערען געוואויר, וועלען צו-ערשט בעטראכט ווערען רעקורסען פון די סוחרים, פון וועלכע ס'זענען שוין בע-שטימט געווארען ליצימאציעס.

לכבוד פורים!

אין מיין פערפומעריע בעפינדען זיך א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע פערפומען: א-דע-קאלאנען, באמבאניערעס ווי אויך פערשידע-נע קאסמעטישע אינלענדישע און אויסלענדישע ארטיקלען

אלע צו קאנקורענץ פרייזען!

קומט און איבערצייגט אייך!

בעמ. פאר רעקלאמע ווארע ווערט גאראנטירט, הורט-סוחרים בעקומען ראבאט.

פאר בעקוועמליכקייט הערע קליענטען Coty-פודער אויף דער וואג.

מיט אכטונג

Perfumerja: J. Drukier, Zawadzka 11.

העברעאישער שריפטשטעלער נתן ביסטריצקי אין לאדז.

פרעסע-קאנפערענץ איז ציוניסטישען ביורא.

זונטאג איז קיין לאדז געקומען צו פאהרען דער בעקאנטער העברעאישער שריפטשטעלער נתן ביסטריצקי. דער גאסט איז בעגעגענט געווארען אויף דער באהן דורך די אנגעזעהענסטע ציוניס-טישע פארשטעהער פון אונזער שטאט.

4 נאכמיטאג איז פארגעקומען אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאני-זאציע א פרעסע-קאנפערענץ, אין וועל-כער ס'האבען זיך בעטייליגט פארשטע-הער פון דער לאדזער און ווארשאווער יודישער פרעסע.

אויפ'ן פארשלאג פון פערטרעטער פון „לאדזער טאגעבלאט" האט דער חשוב'ער גאסט געגעבען א קורצע ערקלערונג איבער די אויפגאבען, וואס ער האט זיך געשטעלט אין צוזאמענהאנג מיט זיין רייזע קיין פוילען.

דער גאסט שטעלט זיך אפ אויפ'ן פראבלעם פון דער יודישער יוגענד אלס רעזערוו פאר דעם אויפבוי פון א"י און קומט צום אויספיהר, אז איינע פון די וויכטיגסטע סבות פונ'ם באנקראט פון דער פירמע עליה א.ז געווען דאס, וואס די ציוניסטישע פיהרער האבען נישט פערשטאנען פון ציוניזם צו מאכען אַן אמת'ע פאלקס-בעוועגונג, נאר האבען זיך פערנומען בלויז מיט זאמלען געלד. עס איז פערלאזט געווארען דער הויפט נערוו פון דער בעוועגונג — די יוגענד.

— מיין מיסיע, זאגט דער גאסט, איז נישט צו זאמלען געלד פאר'ן „קרן-קימת", נאר צו וועקען די יוגענד, פאר-אינטערעסירען זי מיט דער ארץ-ישראל-דיגער ווירקליכקייט, שאפען א אינער-ליכע בעציהונג און נישט קיין אב-סטראקטע פערשטעהען א"י.

— לויט הינדענבורג'ס בעקאנטען שפרוך, אז די וועלט-מלחמה איז געווען א פראגע פון נערווען, זאגט דער גאסט. איז דער אויפבוי פון א"י אפהענגיג פון אונזערע נערווען, פון אונזער אויפרוי-ער און רעדעט מוזען מיר האבען א שטארקען רעזערוו.

דער ציוניזם איז לויט דעם גאסט'ס חשבה געווען א בעוועגונג פאר געבען דעם יודישען לעבען סטיל, א פאלק אין זיין לאנד, וואס רעדט אויף זיין שפראך. העברעאיש איז נישט קיין שאוויניזם. העברעאיש איז ארגאניש פערבונדען מיט דער אידעע פון גאולת הארץ. דער שוואכער אינטערעס פאר העברעאיש אין דער ציוניסטישער ארבייט אין די גלות-לענדער איז א ציניזם פון א בעוועגונג, וואס פערווירקליכט נישט דאס, וואס זי פרעדיגט.

אין דער בהלה פון שאפען האבען מיר פערגעסען אן סטיל. תל אביב, די ערשטע יודישע שטאט, איז א געמיש פון סטילען, סטיללאז. די בהלה פון דער פירטער עליה האט דערפיהרט צו סטיל-לאזיגקייט, צו אזא באנקראט. וואלטען מיר געהאט פיל „שלונות עובדים", וואלט דער קריזיס אין די ארבייטסלא-זיגקייט געווען פיל שוואכער.

צום סוף איז דער גאסט איבערגע-גאנגען צו דער אויפלעבונג פון העברע-אישען בוך אין א"י.

רעהאבילטאציע פון א יוד. זעלנער.

אַן אינטערעסאנטער פראצעס איז נעכטען פארגעקומען אין היגען מילי-טערישען קריגס-געריכט. אויף דער בע-שולדיגונגס-באנק איז געזעסען דער זעל-נער פון 31. פולק יהושע גרינבוים. ער איז אנגעקלאגט געווארען, אז בעת דעם פויליש-באלשעוויסטישען קריג אין יאהר 1920 איז ער אנטלאפען פון די מילי-טערישע רייהען און איבערגעגאנגען צו די באלשעוויקעס.

אין געריכט האט זיך ארויסגעוויזען, אז גרינבוים איז געפאנגען געווארען און געפאנגענשאפט און ער איז נישט אנט-לאפען. ער איז בעפרייט געווארען פון יעדער שטראף.

מען גרייט זיך צו די וואהלען פון נייעם קהלה-פרעזעס.

געהיימע בעראטונגען און אונטערהאנדלונגען.

(ג) צוליב דעם, וואס הינטונגען מיט-וואך קומט פאר א ספעציעלע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג צו וועהלען א נייעם פרעזעס אויפ'ן ארט פון אפגעטרע-טענעם דעם ד"ר י. ראזענבלאט, — שיקט ארוים דער לאדזער ראבינאט א שליח קיין ווארשא, כדי צו ווירקען אויפ'ן מיטגליד פון לאדזער ראבינאט ה' ישעיה'לע יוכטמאן ער זאל קומען קיין לאדז, ווייל זיין שטימע איז נויטיג בעת די וואהלען פונ'ם נייעם פרעזעס. הרב יוכטמאן איז קראנק און ווייט אינצט אין ווארשא.

* * *

(ג) אין צוזאמענהאנג מיט די פאר-שטעהענדע וואהלען פון א קהלה-פרעזעס זענען נעכטען א גאנצען טאג פארגעקו-מען געהיימע בעראטונגען: די אגודה'ניי-קעס האבען געשיקט א שליח צו בערא-טען זיך מיט פרנס גרשון נאמסאן. די „אונפארטייאישע" האבען זיך בעראטען מיט'ן פאלקיסט ה' ווייצמאן.

בכלל איז די שטימונג אין די קהלה-קרייזען א געשפאנטע. מ'ערווארט מיט אונגעדולד די פרעזעס-וואהלען.

פראגע וועגען נאכט-ארבייט אין לאדזער בעקערייען

אויף דער שטאט-ראט-זיצונג.

(ג) דאנערשטאג הויבען זיך ווידער אן די שטאט-ראט-זיצונגען.

אויף דער ערשטער זיצונג וועט צווי-שען אנדערען בעטראכט ווערען די פראגע וועגען איינציהען א רעגירונגס-הלוואה פון 183 טויזענד זל. אויף עפענט-ליכע ארבייטען, כדי צו בעשעפטיגען ארבייטסלאזע, בעשטימען דעם טאריף פאר'ן שטעטישען שחט-הויז און מאכען א רייה פערענדערונגען אין'ם בודזשעט פאר'ן ערשטען קווארטאל פון לויפענ-דען יאהר.

א חוץ דעם וועט אויף דער ראטזיצונג בעטראכט ווערען דער פארשלאג פון „בונד", פ.פ.ס. און דייטשע ארבייטס-פארטייען מכח אפשאפען די נאכט-ארבייט אין די בעקערייען.

רעפעראט פון העברעאישען שריפטשטעלער נתן ביסטריצקי.

דער בעקאנטער העברעאישער שריפט-שטעלער נתן ביסטריצקי, וועלכער ווייל-אינצט אין לאדז, וועט היינט דינסטאג האלב 9 אווענד האלטען אין זאל פון „הזמיר" א רעפעראט א.ד.ט. „יצירה וכשלון בארץ-ישראל".

דער דאזיגער רעפעראט האט ארויס-גערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג.

א דאנק דער פערזאן פון רעפערענט, וואס שטעהט די גאנצע צייט פון זיין לעבען אין א"י אין דירעקטער פערבינ-דונג מיט די בויער פון נייעם א"י, איז ער מענש איינגעווארצעלט לעבען און שאפ-ער. ער האט אין בילד'ע פארבען געשיל-דערט אין זיינע נאוועלען פאלעסטינע, פיל'ע ווערק.

קרן קימת לישראל.

היינט דינסטאג האלב 9 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון „הזמיר" (על. קאשטשיושקי 21)

א פייערליכע אקאדעמיע

לכבוד דעם העברעאישען שריפטשטעלער נתן ביסטריצקי פון ארץ-ישראל.

דער גאסט וועט רעפערירען אויף דער טעמע: „שאפונג און אימפאטענץ אין ארץ-ישראל".

איינלאדונגען צו בעקומען אין ביורא פון קרן-קימת, צעגעלניאנע 4, און אין דער קאסע פון „הזמיר".

די בייעסטע פערפומען, קאס-מעטיק, טואלעט-זייפען, בלו-מען-וואסער און פראכטפולע באמבאניערקעס, עמפעהלט די פירמע „קאסמאס", לאדז, פיעטריקאווער 60.

בעמערקונג: אונזער פירמע פערקויפט נאר עכטע און ערשטקלאסיגע סחורות. די פירמע עקזיסטירט פון 1907 י. הורט און דעטייל - פערקויף.

לעזט, אבאנירט — דאס — „לאדזער טאגעבלאט".

Lodzer Tageblat № 63 לאדזער טאגעבלאט

יושקעוויטש — דער יוד.

(ענדע פון דער 3. זייט).

גיז געהאלטען פאר מענליך. בארג איז געווארען טאל — טאל האט זיך דער-הויבען צו דעם העכסטען שפיץ. אנ-דערש געווארען — אבער בעסער?

ווידער גויש, וויטער בענקשאפט און הונגער — נאך ברויט און נאך יושר, נאך לעבען און נאך אינהאלט, נאך זין און נאך געשטאלט.

בער, דער גוטער פאנטאזיאר, דער שטילער, איז פערוועכענט געווארען פאר א קאנטער-רעוואלוציאנער, און איז גע-שטארבען שטיל פון הונגער, און זיין פאטער, סעמיאן יושקעוויטש, האט גע-זוכט פערלאזען זיין היים, זיין ערדעס, רוסלאנד, די בריטע, די ליבע און אכזריות'דיגע. ער איז געווארען א וואנ-דערער, אנ'עמיגראנט, א פרעמדער אין א פרעמד לאנד.

און אין דער פרעמד האבען מיר זיך גום ערשטען מאל געטראפען — און דער גרויסער טרויער נאך דעם פער-לוירענעם האט אונז צוזאמענגעפיהרט.

אין די פריהערדיגע יאהרען האט זיך יושקעוויטש מיר אויסגעמאלט, ווי א בחיימער אייזמאן, אדער שצן, אדער גרוזשאנסקי — א יוד פון דער „טשער-טא", וואס טראגען אויף זיך דעם גלות; אנ'„עקסטערן", ד. ה. א געמאדישער ישיבה-בחור, אנ'אינטעליגענט פון דעם קליינעם שטעטעל, וואס האט זיך האלב און האלב אסימילירט. אזוי איז געווען דאוויד אייזמאן, דער „געטא-מאלער (אין הארט, ווי אין פארב); אזוי איז טאנ-בעגארען, מיט זיינע גאנצען רוסענטום, א יודישער משכיל, מיט אלע מעלות און חסרונות און הצויות פון א מיידעל, וואס האט זיך עמאנציפירט; אזוי איז ביקער-מאן, און דער פערשטערבענער גערשענ-זאן איז אויך געווען אזוי בולט יודיש-אינטעליגענטיש.

און אט איז יושקעוויטש, אוים'ן ערשטען קוק — אהן א „יודישען פרצוף". א רוס — כמעט א פלאח, אין תאוקס, אין דעם קוק פון די גרוי-בלויע אויגען, אין דעם גאנג, אין דער בעוועגונג. רוסיש דער קול — אט די בריימע, באסאווע שטימע. וואס האט זיך געלאזט הערען אויף א מאל.

„גאט, ווי קאן מען זיך נאר אזוי אסימילירען". איז געווען מיין ערשטער אויסדרוק. און תיכף די פראגע: ווי קומט דאס צו איהם, אט צו דעם גרוי-סען, הויכען, שטארקען, כמעט-סלאווי-שען מענשען, אזא אינטערעס פאר און צו יודען? פארוואס האט, צ. ב., גער-שענזאן תמיד געטראכט און געשריבען וועגען פראוואסלאווניע דענקער און סלאוו-יאנאפילען פרעדיגער? פארוואס וויל טאן, דער זוהן פון א רב און אליין ווי א האלבער מגין יודען, דוקא שרייבען וועגען אטמיאקען און בוריאטען און רו-סען און אזוי זעלטען וועגען יודען, און גראד ער, סעמיאן יושקעוויטש, אזוי אומיודיש אין זיין גאנצער געשטאלט, לעבט דוקא און וועבט דוקא אין דער יודישער סביבה? יודישע צרות און יו-דישע פאנטאזיעס, יודישע קאמפ און יודישע טראגעדיע. און אפילו אויב ער האט זיי אנדערש אויסגעפאסט, ווי מיר וואלטען עס געוואלט; אפילו ווען זיין צוגאנג איז געווען פון דרויסען און נישט פון אינעווייניג — אבער זיי זע-נען דאך געווען זיינע געשטאלטען, פי-גורען — זיי האבען חיות עס, תמיד געלעבט אין איהם?

פארוואס? ווי קומט אזא פאראדאקס?

יושקעוויטש, דער מענש, איז פאר מיר געווארען אנ'אביעקט פון שטודירען און א פראגע. און באלד האב איך גע-פונען דעם ענטפער. יושקעוויטש האט זיי ליב געהאט — די יודען, וואס ער האט געמאלט. זיין רוסישע געשטאלט, זיין סלאווישער קול — דאס אלץ איז געווען א צופאל, א מין שפאס. דער אמת איז געווען, אז דער דאזיגער הויי-כער, שטארקער רוסישער מענש איז געווען א פשוט'ער, אלט-מאדישער, הארציגער, סענטימענטאלער יוד. מעהר יוד, ווי א סך פון די, וואס גרויסען זיך מיט זייער יודישקייט און שאפען — אדער ווילען שאפען יודישע ווערטען. מעהר פערווארצעלט פון די, וואס מיי-נען, אז די שפראך — יודיש אדער העברעאיש — איז דער לעצטער גרעניץ פון דעם יודען, און אז יודישקייט איז שפראכליכקייט. געוויס, ער איז געווען נישט זעהר שטארק בעהאוונט אין די קליינע אותיות'לעך. די רוסישע ליטע-ראטור איז איהם געווען נעהנטער, ווי די יודישע, אבער בלויז אין שפראך און פארם; נעהנטער בלויז זיין זכרון — אין תוך האט ער אבער אפילו די רוסישע ליטעראטור פעריודישט. ער האט אויך דערט געפונען דאס, וואס איז גאר נישטא אין איהר — געפונען דעם יודי-שען רחמנות — און געמיינט, אז דאס איז טאלסטאי'ס „ליבע": געפונען דעם יודישען פעסימיזם און זיך פארגע-שטעלט, אז דאס איז „דאסטאיעווסקי'ש" גאטזוכעניש.

איך האב איהם אמאל געטראפען אין ניו-יארק, אין א האטעל, וואו עס שטע-הען-איין בלויז כלי-קודש, רבנים, שוחטים אדער משולחים. „וואס טוט איהר דא, סעמיאן סאלאמאנאוויטש?" — האב איך זיך פערוואונדערט. און זיין בריימע שטימע האט זיך צעגאסען: „אך, זנא-יעטע, קאק יא איך ליובליו" — ווי איך האב זיי ליב — „אט די רבנים מיט די יארמולקעס, אט די אלטע אלטע און פאנטאסטישע געשטאלטען! ווי איך האב ליב צו זיין מיט דעם יודישען פאלק!"

עס איז קאקס געווען שבת אין די ווערטער. עבעס נאאיוועס. עכט און הארציג. ער האט זיי טאקע ליב גע-האט. ער האט זיך געפיהלט גוט מיט זיי. ער האט געפיהלט: פאלק.

„עס גלוסט זיך מיר נישט אוועקפאה-רען פון ניו-יארק", האט ער מיר נישט איינמאל זיך מודה געווען — „איך וויל זיין צווישען יודען".

ער האט אבער געמוזט. די קינסט-לער אטמאספערע פון דעם ניו-יארקער יודישען לעבען איז נישט געווען פאר איהם. עס איז איהם באלד געווארען ענג. ער האט געמוזט פאהרען צוריק — און ווידער בעזעצט זיך אין פאריז.

(ענדע פארגעסן).

ציוניסטישע ארגאניזאציע איינגעלא-דען צו דער פאן-פאציפיק-קאנפערענץ

נ י ו - י א ר ק. (י.ט.א.) די אמעריקא-נער ציוניסטישע ארגאניזאציע האט, ווי שוין געמעלדעט בעקומען אנ'אפיציעלע איינלאדונג פון דער אמעריקאנער רע-גירונג צו שיקען א פארשטעהער צו דער פאן-פאציפיק-קאנפערענץ וואס וועט פון 11-טען ביז'ן 16-טען אפריל אבגע-האלטען ווערען אין האנאלולו.

צו דער קאנפערענץ, וועלכע ווערט גערופען דורך דעם פרעזידענט קולידזש אין הסכם מיט א רעזאלוציע אין ביידע הייזער פון קאנגרעס, זענען איינגעלא-דען געווארען פארשטעהער פון ענגלאנד, פראנקרייך, יאפאן, אויסטראליען, קאנא-דע, כינא, טשילי, אינדיען, מעקסיקא, האלאנד, פארטוגאל, סיאם, פערו און אנ-דערע לענדער, וועלכע האבען קאלאניא-לע ערפאהרונגען און מיט מעטאדען פאר-שלאגען די קאנפערענץ קאן זיך רעכע-נען.

די קאנפערענץ וועט זיך הויפטזעכליך בעשעפטיגען מיט די פראגען פון פער-גרעסערן די בעפעלקערונג אויף די שי-טער-בעפעלקערטע לאנד-שטחים. טעכני-שע איינריכטונגען און בילדונג. די ציו-ניסטישע ארגאניזאציע איז איינגעלאדען געווארען אלס א קערפערשאפט וועלכע האט גרויסע ערפאהרונג אין דער בע-זעצונג פון א פערוויסט לאנד. פערוואנ-דלענדיג עס אין א בליהענדער מדינה. די רעגירונג וויל דעריבער הערען א בע-ריכט וועגען די ארבייטס-מעטאדען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין דער אויפבויאונג פון ארץ-ישראל.

אין דער איינלאדונג פון סעקרעטאר קעירק, וועלכע איז אדרעסירט צו ה' לואי ליפסקי, פרעזידענט פון דער אמע-ריקאנער ציוניסטישער ארגאניזאציע זאגט זיך צווישען אנדערען: „די וועלט ווייס די פלענער פון דער ציוניסטישער אר-גאניזאציע אין דער אויפבויאונג פון ארץ-ישראל. וואס עס איז ראדט אויפגעטאן געווארען און וואס עס ווערט נאך גע-פלאנט האט פעראינטערעסירט די קאנ-פערענץ אין האנאלולו פון 11-טען ביז'ן 16-טען אפריל 1927, און איהר זאגט העפליך איינצולאדען צו שיקען א פאר-שטעהער. די דיסקוסיע אויף דער קאנ-פערענץ וועלען געוויס זיין ווערטפול פאר אמער פארשטעהער און זענען קא-לעגען אין דער ארבייט".

ראדיא-אפאראטען
פון 50 זל.
ווי אויך זעמטליכע טיילען אויף גינסטיגע בעדינגונגען
עמפעהלט דאס עלעקטראטעכנישע געשעפט
A. Fuks, Łódź. Piotrkowska 27 — tel. 52-01 —

טיכטיגע אינקאסענטען
(אינקאסענטקעס)
ווערען געזוכט. צו מעלדען זיך אין דער קאנצעלאריע פון „לינת החולים" פאלודניאווא 19 פון 4—7 נאכם.
976

פאדערט איבעראל

נאר פאטענטירטע
פעלד-בעטען
פערזעהן מיט דער פאבריקס-מארקע
Palma-Patent
פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
אויך שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלער, הויכע סיני-דער-בענקלעך, שעסלאנגעס און געבעטע מאטראצען.
ביליגסטע פרייזען! • רעעלסטע בעהאנדלונג!
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85.

ALBORIL
samodziałający środek do prania

בעקאנטמאכונג!
די בעקאנטע ווארשאווער פירמע א. ג.
J. KRZYPOW
האט געעפענט אין לאדז אויף'דער בענעדיקטא 16
א מעבעל-לאגער
פערקויפט און קויפט אלע ארט מעבעל, דיוואנען, ניי-מאשינען און גארדעראבען, פעלצען. כ'קויף פיאנאס, אנטיקען.
איך צאהל די העכסטע פרייזען! ביטע זיך צו איבערצייגען!

[illegible]

פאר 3 זל. עלעקטריש ליכט אין שטוב
קען יעדער בעקומען אויפצוצאה-לען וועכענטליך פאר יעדען פ.
פ. לעווין,
קאנסטאנטינער 58,
פראנט-געוועלב.
בעמ. עלעקטרישע לאמפען און גאז-שאפקעס מיט 25% ביליגער פון צעניק.

מעבעל!!!
דער גרעסטער אויסוואהל פון קאמפלעט-איינריכטונגען און איינצעלנע מעבעל-שטיקער צו בעקומען נאר אין לאגער פון ה'
ווינטער
41 קילינסקיגא 41
אין פראנט-געשעפט.
בעמ.: איך קויף בענוצטע מעבעל און צאהל די העכסטע פרייזען.

Dr. med. S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט- וועגערישע, און האר-קראנקהייטען. רענטגען- און הייל-ליכט-קאבינעט מענער-שוואכע.
פיעטריקאווער 144, רוג עוואנגעליצקא
טעלעפאן 29-45.
נעמט אן: פון 8—2 און פון 6—8 פאר פרויען א בעזונדער ווארטע-צימער — פון 5—6 נאכם.
נעמט אן אין ד"ר לעטשניצע „סאניטאס" ציגעל-נאס 29 פון 2—4.

Dr. med. H. LEICHTER
קאנסטאנטינער 9, רוג זאכערניא
טעל. 49-66.
צאהן-כירורג
ספעצ. פאן כירורגישע קראנקהייטען ווי שטשעג-קעס, גומען, דושענפלעס, צאהן-פיסטעלעס א.ז.וו.
נעמט אן פאן 1½-5 און פון 8-9 אוו. זונטאג 11-2.

Nowe siły mężczyźnie
daje „Yopuamin" oddawna wypróbowany i naukowo spreparowany środek, 50 dawek 12 zł, ze sposobem użycia. Dr. Gebhard & Co., Gdańsk.

ס'ווערט געזוכט א טיכטיגער ווערקפיהרער צו דאמען-מאגאזין,
פאזענטוועל אלס צושניידער. צו ערפאהרען אין דער אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט".

וויכטיג פאר דאמען!!!
מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבער-ארבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אדרעס:
23 זאווארזקי 23
אין הויף, 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.
נאר פאר 2.50 זל.
ווערען געמאכט זיידענע, פילץ מיט זיידע אויף פילץ-היטען! אין אלע פארבען אין פיינסטער „TOLA" אויספיהרונג
בעמ. נאר פאר 7 זל.

קאפ-וועהטאג און ערשעפונג,
ווי אויך מאגען-פערדארבונג, לעבער-קראנק-הייטען, נירען, גאל-שטיינער, רעוומאטיזם, ארטריטיזם, העמארידען - וועהטאגען קומען אפט פאר צוליב דער שלעכטער שטאף-וועקסלונג און פעראינרייניגונג פון בלוט אין מענשליכען ארגאניזם.
Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera
ווירקען צו א גוטער שטאף-ענדערונג, ערוועקען צו פערדייען, רייניגען דאס בלוט און אלער-ערשט מאכען געזונד דעם מאגען אין ברענגען צו א רעגולערער פונקציע פון דער לעבער און נירען, זאווי בעזייטיגען שטילגאנג, און
Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera
בעזייטיגען פון ארגאניזם די נישט פערדייטע רעשטלעך, ווי אויך בעקעמפען דאס שאפען זיך פון פערזעצונגען, וואס איז גורם צו רעוומאטיזם און ארטריטיזם.
Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera
בעזייטיגען און פערהיטען דאס שאפען זיך פון גאל-שטיינער און פערמילדערן די חע-מארידען-שמערצען.
די פרייזען א האלב שאכטעל 1,50 זל.
א דאפעלטע שאכטעל 2,50 זל.
צו בעקומען אין אלע אפטייקען און אפטייק-סקלאדען

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען א.ז.וו.
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן נארוטאוויטש 19 (רזיעלנא)
אין מעבעל-געוועלב (פריוו.-הויף.) שטנקעוויטש 29
ביי מיר איז שטענדיג פערס. נענוצטע מעבעל
אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med.
M. GLAZER
ul. ZIELONA 6 טעל. 45-49
הויט און וועגערישע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8—9.30 12—2 און 7—8 אוו.

Dr. Ludwik Falk
צוריקגעקעהרט
נאוראט 7, טעל. 28-07
הויט און געשלעכטס-קראנקהייטען
נעמט אן פון 10—12 פון 5—7.
5619

צוקערניע
F. Grycendler
Piotrkowska 62, Tel. 14-87
עמפעהלט אויף דעם קומענדיגען פורים די בעריהמטע און בעסטע
טארטען
ווי אויך אויסגעצייכענטע משאקאלאדעס, צוקערווארג און טעע קאלאטשעס.
ס'ווערט נעבעטען וואס פריהער צו מאכען בעשטעלונגען.

קויפט נישט קיין מעבעל,
בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט
44 CH. ŁAŹNIK 44
גדאנסקא (דלוגא)
נור בא מיר קענט איהר קויפען מעבעל שעהן, גוט און ביליג.
בעמ.: איך קויף אויך פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, סאמאווארען א. אז. וו. — —
איך צאהל די העכסטע פרייזען! •••• קומט און איבערצייגט אייך

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
און צאהן-ערצטליכער קאבינעט
17 זגערזשער 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראקאוואסקי	נאז-, האלז, אוירען-קר.	פון 11—9 3-2. 7-6
ד"ר יוסטמאן	נערווען-קראנקהייטען	פון 1—12 7—6
ד"ר רוזשאנער	הויט און גע-שלעכטס-קר.	11—11 2—1
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	12—10 4—3
ד"ר פאפיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	1—12 6—5
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	1—12 8—7
ד"ר קאנטאר	כירורגישע קראנקהייטען	4—3
ד"ר ווינבערג	אינערע, ספעצ. הערץ, לונגען	12—11 6—4
ד"ר סטופעל	רענטגען	12—10 6—3
צאהן-ארצט א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט נ. ראזעס	צאהן- און מויל-קראנק.	9—3 9—3

מינסטליכע העהעגזאנגע-בעשטראהלונג. פאקען-שטעלען.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
קווארץ - לאמפ, דיאטערמיע און עלעקטרא-פיזישער קאבינעט.
וויזיטען אין דער שטאט. אפען אויך זונטאג.
אלע ארט מעדעצינישע אנאליזען. — קורסען פאר שטאמלער.
אימפונגען געגען שארלאטינע.

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט"

א באנאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעלגיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר.
אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גראשען, פרייטאג 24 גר., אין טעקסט 49 גר., פרייטאג 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר., פרייטאג ... פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. צוליעב דער שטאט—מיט 50% טייערער. פון די פרייזען גיבט ארונגעגעבען קיין ראבאט.

Redaktor-wydawca: E. Hamburski. Tłocznia B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 18